

3345

28(075)

U-25

15

ԱՇԱԻՂ

1889

ԲՐԵՆՈՒՄԻ ԱՅՈՒՆ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ԱՅԿԱԿԱՆ

ՊՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԵՆ ԴԱՍԱՏԱՆՑ

և

ՈՒՍԵՐՄԱՐԱՆԱՅ ՀԱՄԱՐ

աշխատարեաց

Ստեփանոս Եւագ Բահանայ Մանրիկեանց
Ուսուցիչ Կրօնագիտութեան և Նկերեցական
պատմութեան Դպրոցական Հոգեւոր և Ազգային
Տնօրէն Եւագ

5 ԵՄԵ 1898

ՀԵՐԵՆ

Օ-ՈՅԻ

Ի ՏՊԱՐԱՐՈՒ Ս. ՍԱԹՈՂԻՔԻ ԷԶՄԵԱԾՆԻ
Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԱՅ

210

ՆԱԲԱՇԱՐԻՂ 1631

889 ԳԻՆԵՆԵԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

3956

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

28 (075)

25

ՀԱՐՑԻՆԻ ԳՊՐՈՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԻՆ ԳՐԱՍՏԱՆՔ

in Арм. Благ. Общ.

ՀԱՐՑԻՆԻ ԳՊՐՈՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԻՆ ԳՐԱՍՏԱՆՔ

46102

Սահմանափակ ընկերություն
Առաջին Գրքարկունիական և Եկեղեցական
պատմության համալսարանի համալսարան
Գրքարկունիական

1870

018

ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԷԶՄԻԱՇՆԻ

Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ:

1188

187-188

ՀՐԱՄԱՆԱԻ

Տ. Տ. ԳԵՈՐԳԵԱՅ Դ.

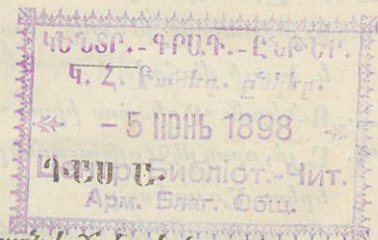
ՎԵՀԱՓ. ԵՒ ՍՐԱԶԱՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ.

2012

ՆԱԽԱԿԻՐԹՈՒԹԻՒՆ

Ք Ր Ւ Ս Տ Ո Ն Է Ա Կ Ա Ն

- Հ. Ո՞ր հաւատն է ճշմարիտն ու մաքուրը:
- Պ. Քրիստոնէական հաւատը:
- Հ. Դու հաւատով ի՞նչ ես:
- Պ. Քրիստոնեայ:
- Հ. Ի՞նչ կնշանակէ Քրիստոնեայ անունը:
- Պ. Քրիստոսի հետեւող կամ հաւատա-
ցող:
- Հ. Ո՞չ զրաւ այդ անունը:
- Պ. Եռաքեալք:
- Հ. Ո՞ր տեղ:
- Պ. Ենտիոք քաղաքում Սիրիայի, ուր

աւելի շատանալով հաւատացելոյ թիւը, ընկալան Վրիստոնէայ անունը:

Հ. Ո՞ր է Վրիստոնէական հաւատքը հիմն:

Պ. Մեր Տէր ՅԵՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍ:

Հ. Ի՞նչպէս հիմնեց:

Պ. Իւր քարոզութեամբ, չարչարանքով և Խաչի մահով:

Հ. Ունեցա՞ն Վրիստոնէական հետեւողներ:

Պ. Այո՛, որոց մէջ գլխաւորներն են տասներկու Առաքեալք:

Հ. Ո՞րք տարածեցին Վրիստոնէական հաւատը:

Պ. Պաշտօնաւարէս տասն և երկու Առաքեալք՝ Հոգւոյն Սրբոյ առաջնորդութեամբ:

Հ. Վրիստոնէի առաջին նշանը ո՞րն է:

Պ. Վրիստոնի փրկական Խաչն, վասնորոյ և խաչակնքում ենք մեր անձը:

Հ. Խաչակնքեա՞ տեսնեմ:

Պ. Յանուն Հօր և Արդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ: Ամէն:

Հ. Վրիստոնէի վախճանն ու նպատակն ի՞նչ է:

Պ. Յաւիտենական երանութիւն:

Հ. Ընչո՞վ կարելի է հասնել այն երանութեան:

Պ. Երբոր կունենանք զէպի Աստուած կատարեալ Հաւատ, հաստատուն Յոյս, և անկեղծաւոր Մէր:

ԴԵՍ Բ.

ՀԱՆԳԱՆԱԿ ՀԱՒԱՏՈՅ.

Հ. Վրիստոնէական հաւատալէն ո՞ր զըրբումն է զրուած:

Պ. Հին և նոր Կտակարանի մէջ, զոր կոչում ենք Աստուածաշունչ:

Հ. Ընչո՞ւ եմք կոչում Աստուածաշունչ:

Պ. Պատճառ որ, Հոգւոյն Սրբոյ ազդեցութեամբ զրուեցաւ:

Հ. Հին Կտակարանը ո՞րք գրեցին:

Պ. Մարգարէք:

Հ. Իսկ նորը :

Պ. Առաքելաբ :

Հ. Հաւատքի համառօտութիւնն որ տեղ է դրուած :

Պ. Հանգանակի մէջ, որ է Հաւատարմութիւն :

Հ. Աստուծոյ հաւատարմութիւն :

Պ. Հաւատարմութիւն մի Աստուծոյ Հայր ամենակալ, յարարիչն երկնի եւ երկրի, երեւելաց եւ աներեւութից :

Եւ ի մի Տէր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդին Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ միածին, այսինքն՝ յէութենէ Հօր. Աստուծոյ յԱստուծոյ, լոյս ի լոյս, Աստուծոյ ճշմարիտ յԱստուծոյ ճշմարտէ ծնունդ՝ եւ ոչ արարած :

Նոյն ինքն ի բնութենէ Հօր, որով ամենայն ինչ եղև յերկինս եւ ի վերայ երկրի, երեւելիք եւ աներեւոյթք :

Որ յաղագս մեր մարդկան եւ վասն մերոյ փրկութեան՝ իջեալ յերկնից՝ մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կտա-

րելապէս ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւովն սրբով :

Որով հառ մարմին, հոգի եւ միտ, եւ զամենայն որ ինչ է ի մարդ, ճշմարտապէս՝ եւ ոչ կարծեօք :

Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ, յերրորդ աւուր յարուցեալ, երեւելիքնս նովին մարմնով նստաւ ընդ աջմէ Հօր :

Գալոյց է նովին մարմնովն եւ փառօք Հօր ի դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս, որոյ թաղաւորութեանն ոչ զոյ վախճան :

Հաւատարմութիւն եւ ի սուրբ Հոգին՝ յանեղն եւ ի կատարեալն, որ խօսեցաւ յօրէնս եւ ի մարդարէս եւ յաւետարանս : Որ էջն ի Յորդանան, քարոզեաց զառաքեալն, եւ բնակեցաւ ի սուրբսն :

Հաւատարմութիւն եւ ի մի միայն ընդհանրական եւ առաքելական եկեղեցի. ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն, ի

քաւութիւն և 'ի թողութիւն մեղաց.
'ի յարութիւնն մեռելոց, 'ի դատաս-
տանն յաւիտենից հոգւոց և մարմնոց,
յարքայութիւնն երկնից, և 'ի կեանսն
յաւիտենականս :

Իսկ որք ասենն, էր երբեմն՝ յոր-
ժամ ոչ էր Որդի, կամ էր երբեմն՝
յորժամ ոչ էր սուրբ Հոգին, կամ
թէ յոչնից եղեն, կամ յայլմէ հու-
թենէ ասեն լինել զՈրդին Աստու-
ծոյ՝ և կամ զՍուրբ Հոգին. և թէ
փոփոխելք են կամ այլայլելք, զայն-
պիսինն նշովն կաթողիկէ և առաքե-
լական սուրբ եկեղեցի :

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յա-
ռաջ քան զյաւիտեանս՝ երկիրպա-
գանելով սրբոյ Ներբորդութեանն և
միոյ Աստուածութեանն Հօր և Որդւոյ
և Հոգւոյն սրբոյ այժմ և միշտ և յա-
ւիտեանս յաւիտենից. ամէն :

Հ. Ի՞նչ տեղ սահմանուեցաւ հանդա-
նակը :

Պ. Նիկիոյ ժողովում, ուր ժողոված էին
318 հայրապետք մեծ Սոստանդիանոս
կայսեր հրաւերով :

Հ. Նի՞ր եղաւ այն ժողովը :

Պ. 325 թուին Փրիչական :

Հ. Հանդանակն ո՞վ բերաւ 'ի Հայաս-
տան :

Պ. Գրիգոր Լուսաւորչի պատիկ որդին
Արիստակէս Հայրապետ, որ մէկն էր
այն ժողովի անդամներէն :

Հ. Իսկ Ժե՛ փառաւորեսցո՛ւն ո՞վ ասաց :

Պ. Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչ :

Հ. Վանի՞ մասն է բաժանուում հանդա-
նակը :

Պ. Տասն երկու՝

Ա. Գոյութիւն Աստուծոյ :

Բ. Ներբորդութիւն Աստուածային
անձանց :

Գ. Արարչագործութիւն և նախախ-
նամութիւն Աստուծոյ :

- Գ. Մարմնառութիւն Որդւոյն Աստուծոյ :
- Ե. Չարչարանք և Յարութիւն Վերիստոսի :
- Զ. Համբարձումն Վերիստոսի :
- Է. Գալուստ Հողոյն սրբոյ :
- Ը. Նկեղեցի Վերիստոսի :
- Թ. Խորհուրդք Նկեղեցւոյ :
- Ժ. Ներկորդ դալուստ Վերիստոսի :
- ԺԱ. Յարութիւն մեռելոց :
- ԺԲ. Վերջին դատաստան :

ԴԼԱ Պ.

ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

- Հ. Աստուած ասելով ի՞նչ եմք իմանում :
- Պ. Նրկնքի և երկրի և նոցա մջ եղած արարածների ստեղծող և նախախնամող :
- Ն. Ընչով ես հաստատում Աստուծոյ գոյութիւնը :

- Պ. Նրբ որ ուշք ու մտքով կնայինք երկնային և երկրային արարածների վերայ և մեր անձին վերայ, և ուղիղ քննութեամբ կտեսնենք, որ այս մեծամարմին աշխարհք ինքն իրան չէր կարող դոյանալ առանց ճարտարապետի, ուրեմն մէկ ստեղծող կայ նորանց, և ահա նա է Աստուած :
- Հ. Աստուած ո՞ր տեղ է :
- Պ. Օգորութեամբ ամեն տեղ է, բայց էութեամբ անբովանդակելի է :
- Հ. Աստուծոյ անունն ի՞նչ է :
- Պ. Աստուած անուն չունի, բայց տալիս եմք շատ անուններ՝ նորա գործերին համեմատ :
- Հ. Ո՞յք են այդ անունները :
- Պ. Արարիչ, Ստեղծող, Տէր, Տէր Աստուած, Տէր ամենակալ, Տէր զօրութեանց, Հայր, Թաղաւոր, Գառաւոր, Իշխան և այլն :

ԴԱՍ Դ.

ԵՐԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՆՁԱՆՑ.

- Հ. Աստուածային անձինք քանի՞ են:
 Գ. Երեք. Հայր, Որդի և Հոգի սուրբ:
 Հ. Հայր՝ Աստուած է:
 Գ. Այո, Աստուած է:
 Հ. Որդին՝ Աստուած է:
 Գ. Այո, Աստուած է:
 Հ. Հոգին սուրբ՝ Աստուած է:
 Գ. Այո, Աստուած է:
 Հ. Ուրեմն երեք Աստուած են:
 Գ. Ոչ երբեք, թեպէտ երեք անձինք են, բայց Աստուածութեամբ մի են, վասնորոյ և Աստուած մի է:
 Հ. Ի՞նչ զանազանութիւն կայ երբորդութեան մէջ:
 Գ. Այս զանազանութիւնը. Հայր Աստուած՝ ոչ ծնունդ է և ոչ բղխումն, այլ ծնող է Որդւոյ և բղխող Հոգւոյն սրբոյ. Որդին Աստուած՝ ոչ ծնող է

և ոչ բղխումն, այլ ծնունդ Հօր իյաւախենից անմարմնաբար. Հոգին սուրբ՝ ոչ ծնող է և ոչ ծնունդ, այլ բղխումն ի Հօրէ:

- Հ. Ուրեմն ինչո՞վ կ'զանազանուին միմեանցմէն:
 Գ. Անձնաւորութեամբ. զի Հայրն չի կառուի Որդի կամ Հոգի, և ոչ Որդին՝ Հայր կամ Հոգի, և ոչ Հոգին սուրբ՝ Հայր կամ Որդի:
 Հ. Բնութեամբ մի՞ են թէ ոչ:
 Գ. Մի է նոցա բնութիւնը, կամքը, զօրութիւնը, արարչութիւնը, իշխանութիւնը և փառքը:

ԴԱՍ Ե.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆ

և

Ն Ա Խ Ա Խ Ն Ա Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն:

- Հ. Ո՞վ ստեղծեց աշխարհը:
 Գ. Աստուած:

Հ. Բնչէն ստեղծեց:

Պ. Ոչնչէ:

Հ. Ի՞նչպէս ստեղծեց:

Պ. Մէկ և ամենակարող խօսքով:

Հ. Ստեղծելուց առաջ ի՞նչ դրութեան մէջ էր աշխարհը:

Պ. Խաւար ու մութն էր, և անշէն, ջուրը բռնած ունէր երկրի երեսը, և Աստուծոյ Հոգին շրջում էր ջրերի վերայ:

Հ. Ոչնչէ քանի՞ բան ստեղծեց:

Պ. Ութն, երկինք, հող, օդ, հուր, ջուր, հրեշտակներ, լոյս, և մեր հոգիքը:

Հ. Իսկ միւս երկրային արարածները ընչէն ստեղծեց:

Պ. Չորս տարեքէն՝ որքնութեւն էին երկրային արարածներին:

Հ. Իսկ երկնայի՞ն մարմինները:

Պ. Առաջին օրուայ լուսէն, որ նոցա նիւթըն էր:

Հ. Վանի՞ օրում ստեղծեց:

Պ. Վեց օրում:

Հ. Առաջին օրը ի՞նչ ստեղծեց:

Պ. Լոյս, և սկսաւ զիշերն ու ցերեկը, և ժամանակի սկիզբն:

Հ. Երկրորդ օրը ի՞նչ արաւ:

Պ. Ջրի մէկ մասը բարձրացրեց, այսինքն՝ ջուրը ջրից բաժանեց, շնեով առիւր հաստատութիւն, զոր կոչում ենք երկինք:

Հ. Իսկ երրորդ օրը:

Պ. Մնացած ջրերը ժողովեց փոսերի մէջ, և երևեցաւ ցամաքն. և երկիրը բոլեց ծառեր, ծաղիկներ, խոտեղէններ և բանջար. իսկ ջրերի ժողովը կոչեցաւ ծով. և երևեցան լճեր, գետեր և աղբիւրներ:

Հ. Հինգերորդ օրը ի՞նչ ստեղծեց:

Պ. Օդի թռչունները և ծովի ձկները:

Հ. Իսկ վեցերորդ օրը:

Պ. Յամաքային կենդանիքը, և յետոյ մարդը:

ԳԼՍ Զ.

ՄԱՐԻ ՍՏԵՂԵԵԼԸ.— ԱՌԱՋԻՆ ԵՎԵՂԵՑԻ.

- Հ. Աստուած ընչէ՞ն ստեղծեց մարդը:
 Պ. Հողէն:
 Հ. Ի՞նչպէս:
 Պ. Վերառաւ հողը և կազմեց մարդոյ մարմինը, և տուաւ նորան բանական հոգի:
 Հ. Ենունը ի՞նչ զրաւ:
 Պ. Ազամ. որ կնշանակէ հողին «պէղծ-
 րան»:
 Հ. Կինը ի՞նչ տեղէն ստեղծեց:
 Պ. Ազամի կողքէն. երբոր նա քնած էր, հանեց նորա կողքի ոսկորներէն մինը, և շինեց կին, ու տուաւ մարդուն օգնական, և անունը զրաւ Եւայ. որ կնշանակէ կեանք:
 Հ. Այդ զործողութեամբ ի՞նչ հաստատեց Աստուած:
 Պ. Ամուսնութեան սուրբ խորհուրդը:

- Հ. Ազամ և Եւայ ի՞նչ տեղ էին բնակուում:
 Պ. Գրախտում, զոր Աստուած ինքն տընկել էր:
 Հ. Աշխարհի որ կողմն էր գրախտը:
 Պ. Արևելեան կողմը, Հայաստան աշխարհում:
 Հ. Ընչով ես հաստատում:
 Պ. Որովհետեւ Աստուածաշնչի մէջ զրաժ չորս գետերը բղկում են Հայոց աշխարհէն. Տիգրիս և Եփրատ՝ մի և նոյն անուններով կան. իսկ Փիսոյնի և Գեհոմի անունները փոխուած են և կոչվում են Արաքս և Ճորոխ:
 Հ. Դրախտի մէջ զիսաւոր ծառերն ո՞րք էին:
 Պ. Ծառ կենաց և ծառ զիտութեան բարւոյ և չարի:
 Հ. Ի՞նչ պատուիրանք տուաւ Աստուած նախաստեղծներուն:
 Պ. Հրամայեց ուտել ամենայն ծառերի պտուղները, բայց զիտութեան բար-

ւոյ և չարի ծառի պտուղը ասաց չուտել և մօտ չգնալ, որ չմեռնին:

Հ. Առաջին եկեղեցին որ տեղ շինուեցաւ:

Պ. Գրախտումը, և բաղկացնում էին երկու հոգի, — Ադամ ու Նւայ:

Հ. Աստուծոյ և մարդոյ մէջ ի՞նչ ուխտ կամ պայման կար:

Պ. Աստուծոյ կողմանէ էր անճահութիւնը, և այս ուխտի նշանն էր կենաց Ժառանգութիւն մարդոյ կողմանէ էր հնազանդութիւն, որի նշանն էր՝ Բարին ու չարը գիտենալը Ժառանգութիւնը: 1

Հ. Պահանջելն Ադամ ու Նւայ այդ պայմանը:

Պ. Ո՛չ. վասն զի սատանան մտնելով օձի կերպարանք, խաբեց զՆւայ, ասելով, եթէ արգելած ծառի պտուղը ուտէք, դուք եւ Աստուած կ'դառնաք: Հաւատաց Նւայ օձի խօսքին, կերաւ պտուղը, և Ադամին ևս ուտեցրեց, և ընկան անհնազանդութեան մեղքի մէջ:

ՆԱԽԱՍՏԵՂ ԵՄԵՐԱՆԻ ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԱՏ

Հ. Ի՞նչ առաջացաւ մեղքէն:

Պ. Ամօթ, երկիւղ, ողբմաշ աշխատանք, հիւանդութիւն, և մահ:

Հ. Մ'նայցին Ադամ և Նւայ դրախտի մէջ:

Պ. Ո՛չ. զի Աստուած նոցա անհնազանդութեան համար՝ արտաքսեց զնոսա դրախտէն ձգելով մահուան վճռի տակ:

Հ. Տո՛ւա՛ւ Աստուած փրկութեան յոյս:

Պ. Այո՛. երբոր օձին անիծում էր, ասաց Աստուած, թէ կնոջ զաւակը քո գլուխը կջաղջախէ:

Հ. Ի՞նչ էր նշանակում այդ:

Պ. Այո՛, թէ Աստուծոյ Որդին պիտի մարմին առնու կնոջէն, և սատանային յաղթէ, ու Ադամի որդիքը ազատէ:

Հ. Ի՞նչ է կոչուում առաջին մեղքը:

Պ. Ադամային կամ սկզբնական մեղք:

ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԱՏ

ԳԼՍ Բ.

ՄԸՐԾՆԱՌՈՒԹԻՒՆ ՈՐԴԻՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

- Հ. Որդին Աստուծոյ երբ առաւ մարմին:
 Գ. 5199 տարի անցնելով աշխարհի ստեղծելու օրէն:
 Հ. Ումէ՞ն առաւ մարմին:
 Գ. Մարիամ սուրբ կուսէն, որ Գաւիթ մարգարէի և թագաւորի ցեղէն էր:
 Հ. Ի՞նչպէս առաւ:
 Գ. Աստուծոյ հրամանով Գարրիէլ հրեշտակը գնաց Նազարէթ քաղաքը, և աւետիս տուաւ սուրբ կոյս Մարիամին, թէ քեզմէն պիտի ծնուի աշխարհի Փրկիչը — Աստուծոյ Որդին. և սուրբ Այոյն յղացաւ Հոգւով սրբով:
 Հ. Ո՞ւր ծնաւ Վրիստոս:
 Գ. Բեղղէհէմ քաղաքում՝ մնուրի մէջ:
 Հ. Իմացուեցաւ նորա ծնունդը:
 Գ. Այո՛, որովհետեւ նորա ծննդեան զիշերին հրեշտակները յայանեցին հո-

- վիններուն, և մէկ անտփոր և մեծ աստղ երևեցաւ արևելքում, զոր երեք մոզեր տեսնելով՝ իմացան և եկան երկրպագուլ թիւն տալ Վրիստոսին:
 Հ. Ո՞չ էր Նշուսաղէմի թագաւորը:
 Գ. Հերովդէս մեծ:
 Հ. Նա երբոր իմացաւ այդ՝ ի՞նչ արաւ:
 Գ. Վախենալով՝ թէ չզրկուի թագաւորութենէն, սպանել տուաւ Բեղղէհէմի երեխայքը, երկու տարեկանէն ցած, որպէս զի նոցա հետ սպանուի և Վրիստոս:
 Հ. Ի՞նչպէս աղատուեցաւ Վրիստոս:
 Գ. Հրեշտակի հրամանով հայր Յովսէփը փախըրեց գնաւ և մայրը յՆզրիպոս. և երբոր մեռաւ Հերովդէս, կրկին յետ դարձան Գալիլեայի Նազարէթ քաղաքը:

ԳԼՍ Թ.

ՅԻՍՈՒՍ ԲԻՒՍՏՈՍԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ:

Հ. Յիսուս ի՞նչ էր կոչւում ծնուելուց առաջ:

Պ. Բան Հօր, Միածին, Որդի Աստուծոյ:

Հ. Իսկ ծնուելունց յետոյ:

Պ. Յիսուս, Վրիստոս, Մեսիա, Լէմմա-նուէլ:

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Յիսուս անունը:

Պ. Յիսուս՝ Եբրայեցոց բառ է, և կը նշանակէ Փրկիչ:

Հ. Ի՞նչ պատճառաւ ստացաւ այդ անունը:

Պ. Որովհետեւ նա պիտի փրկէր մարդկային ազգը սատանայի զերութենէն և յաւիտենական դատապարտութենէն:

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Վրիստոս և Մեսիա:

Պ. Վրիստոս անունը Յունարէն է, և Մեսիա Հրէարէն, և կ'նշանակեն Օթեալ:

Հ. Բնուն եմք ասում Օծեալ:

ԳԼՍ Ժ.

ՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲԻՒՍՏՈՍԻ:

Հ. Ո՞ր մկրտեցաւ Վրիստոս:

Պ. Յորդանան զետում:

Հ. Վանի՞ տարեկան էր:

Պ. Երեսուն:

Հ. Ո՞վ մկրտեց:

Պ. Ջաքարիա քահանայի որդին Յովհաննէս:

Հ. Ի՞նչ հրաշք եղաւ մկրտութեան ժամանակ:

Պ. Երկինքը բացուեցաւ, և Հայրն Աստուած Հայն տուաւ "Գա է իմ սիրելի Որդին, որին ես հաճեցայ". և Հոգին

սուրբ աղաւնու նման իջաւ Քրիստոսի վերայ:

Հ. Ի՞նչ էր նշանակում այդ հրաշքը:

Պ. Յիսուսի Քրիստոսի Աստուածութիւնը, թէ նա է կատարեալ Աստուած և կատարեալ մարդ, և թէ նա է Փրկիչ աշխարհի:

ԴԱՍ ԺԱ.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՐԿՐԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ:

Հ. Աւետարանն ի՞նչպէս է նկարագրում Քրիստոսի երկրային կեանքը:

Պ. Թէ Քրիստոս վարեց իւր կեանքը խոնարհութեամբ և աղքատութեամբ:

1) Նա ոտքով էր շրջում Երուսաղէմի քաղաքները քարոզութիւն անելու:

2) Չունէր հաստատ բնակարան, այլ ինչ տեղ միջնում էր՝ այն տեղ էր կենում, թէ շինութեանց մէջ, թէ անպատաներում և թէ լեռներում:

3) Խղճում էր հիւանդներուն և մեղաւորներուն՝ ամենքի վերայ ունէր գուլթ, և չէր զգում մեղաւորներու հետ հաց ուտելու:

4) Նա գնում էր հրաւերներում, ինչպէս Կանա Վալիկեացոյ հարսանիքը, և Մատթէոս մաքսաւորի և Սիմոն բորտի աները:

5) Անխափան քարոզում էր հրապարակներում, աներում, լեռների վերայ, անապատում և ծովի վերայ. իսկ շաբաթ օրերը գնում էր Հըրէից ժողովարանը, և մեկնում էր զըջերը:

6) Չունէր հանգստութիւն ժողովորդի ձեռքէն, որք օր ու գիշեր նորա չորս կողմը պատած էին, մինչև որ շատ անգամ հաց չէր կարողանում ուտել:

7) Ուսուցանում էր իշխանութեամբ, և ոչ որպէս Հըրէից բարունիքն և կարգացողներն:

8) Առանց կեղծաւորութեան նախատում էր Փարիսեցիները և Վալիր-

ները և օրէնսդէաները. և այս պատ-
ճառաւ նորա չէին սիրում զՔրիստոս:

9) Ժողովրդի հետ խօսում էր առաւ-
ներով, և առանձին մեկնում էր իւր
աշակերտաց:

10) Նրկայնամտութեամբ համբե-
րում էր աշակերտաց տխմարութեան,
տգիտութեան և փառասիրութեան,
և ուրիշ պակասութեանց, և խրա-
տում էր զնոսա:

11) Ամենեին չծիծաղեցաւ, և ոչ
թէ մէկին կամ միւսին տխուր դէմք
ցոյց տուաւ, նորա դէմքը պայծառ էր
և ուրախ:

12) Պարապ ժամանակ, մանաւանդ
զիշերով միշտ աղօթում էր արտա-
սուք թափելով:

13) Ամենայն զործողութեանց մէջ
էր համեստ և պարկեշտ, և հայելի ամե-
նայն առաքինութեանց:

14) Համբերում էր վարխեցիներու
և կարգացողներու անարգանքներին,

որ կոչում էին զՆա ուտող, արբեցող,
դիւահար, բարեկամ մեղաւորներու և
մաքսաւորներու:

15) Գրաւ այնպիսի օրէնքներ, որք
յաւիտեան համեմատ են ժամանակի
հանգամանքներին, և մարդոյ բարոյա-
կան և կրօնական կեանքին:

16) Ատում էր աշխարհի փառքը,
վայելչութիւնը և մեծութիւնը, և
ամենեցուն այն էր քարոզում, մանա-
ւանդ իւր աշակերտաց:

17) Սիրում էր Հրէից ազգը և Ն-
րուսադէմ քաղաքը, և լաց էր լինում
նորա վրայ, տեսնելով նորա ներկայ և
ապագայ թշուառութիւնքը, որոց ներ-
քոյ ընկել էր:

ԳԼՍ ԺԲ.

Հ. Ի՞նչ հրաշքներ արաւ Քրիստոս:

Պ. Ջուրը զինի փոխեց, կոյրերը լուսա-
ւորեց, խլերուն լսել տուաւ, համբնե-

բուն խօսիչ, կաղերուն զնալ, հիւանդ-
ները և անդամալոյծները առողջացրեց,
մեռելներուն յարուծիւն տուաւ, դի-
ւահարները բժշկեց, սակաւ հացով
հազարաւոր մարդիկ կերակրեց, ծովի
վերայ զնաց, ինչպէս ցամաքի վերայ,
հողմերուն սաստեց և ծովի ալեքները
դադարեցրեց:

ԴԱՍ ԺԳ.

ՄԱՏՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

- Հ. Ո՛վ էր Վրիստոսի մատնողն:
Պ. Յուդայ Խակարիովտացի, որ Վրիստո-
սի տասներկու առաքեալներէն մէկն էր:
Հ. Ո՛րքան արծաթ առաւ:
Պ. Նրեսուն:
Հ. Յետոյ ի՞նչ արաւ Յուդա:
Պ. Վեր առաւ իւր հետ Հրէից ամբոխը
և Հռոմէական զինուորներ զէնքերով,
և եկաւ այն պարտէզը, ուր աղօթում
էր Յիսուս, և բռնեցին զՆա:

- Պ. Յուդա ի՞նչ նշան էր տուել Հրէից:
Պ. Համբոյր, թէ ում ևս համբուրեմ,
զնա բռնեցէք:
Հ. Օղջանց նա իւր մեղքը:
Պ. Այո՛, տարաւ արծաթը, և դարձրեց
քահանայապետներուն և ծերերուն ու
մեղայ գոչեց. բայց նոքա չստացան փո-
ղը, և նա յուսահատած զնաց ու
խեղդուեցաւ:

ԴԱՍ ԺԳ.

ՁԱՐՁԱՐԱՆԷ ՆԻ ՄԱՀ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

- Հ. Ո՛ւր տարան Հրէայք զՅիսուս:
Պ. Մենա և Կայիափայ քահանայապետ-
ներու մօտ:
Հ. Ի՞նչ անցք անցուցին Յիսուսի հետ:
Պ. Ողջ զիշերը պահեցին ու շատ չար-
չարեցին, երեսին թքելով, ապտակե-
լով, ծիծաղելով և ծաղր առնելով:
Հ. Առաւօտուն ո՛ւր տարան:

Պ. Պիղատոս Պոնտացու մօտ, որ Հռոմացիներէն կարգած էր Հրէաստանի դատաւոր:

Հ. Պիղատոս ի՞նչ արաւ:

Պ. Նա տեսնելով Վորա անմեղութիւնը՝ շատ աշխատեց ազատել, բայց հնար չեղաւ. վասնորոյ տուաւ ջուր և լուաց ձեռները ասելով՝ "Նս անպարտ եմ այդ արդարի արիւնէն":

Հ. Հրէայք ի՞նչ պատասխանեցին:

Պ. Վորա արիւնը մեր վերայ և մեր որդւոց վերայ:

Հ. Ի՞նչ վճռեց Պիղատոս:

Պ. Վերիստոս զլին զրաւ փուշ պսակ, և վճռեց խաչել զնա, ուստի և մատնեց Հրէից ձեռքը:

Հ. Ո՞ր խաչեցին զՅիսուս:

Պ. Պողոթայ լեռան վերայ, Նրուսաղեմի մօտ:

Հ. Նրա հետ ուրիշներ էլ խաչեցին:

Պ. Այո, երկու աւազակներ. բայց աջակողմեանը զղջալով իւր մեղքը, ար-

քայութեան արժանացաւ:

Հ. Խաչի վերայ ի՞նչ էր գրած:

Պ. Պիղատոս մէկ տախտակի վերայ գրեց այս բանը, "Յիսուս Նազովքեցի Թագաւոր Հրէից". և մեկնել տուաւ խաչի զլին:

Հ. Ի՞նչ խմբերն խաչի վերայ:

Պ. Յիսուս ջուր ուզեց, բայց նորա փոխանակ տուին քացախ խառնած լեղու հետ:

Հ. Յիսուս ի՞նչպէս աւանդեց մարդկային հոգին:

Պ. Աղաղակեց բարձր ձայնով զէպի Հայրն Աստուած՝ "Հայր, Վա ձեռքդ եմ աւանդում իմ հոգիս":

Հ. Ի՞նչ է նշանակում բարձրաձայն աղաղակելը:

Պ. Այն, թէ իշխանաբար է մեռնում, և ինքն է իշխան մահու, և ոչ թէ մահը նորան:

Հ. Վանի՞ նշաններ եղան խաչելութեան ժամանակ:

- Պ. Վեց. 1) արեգակն խաւարեցաւ. յետոյ երբոր հողին աւանդեց, 2) երկիրը շարժեցաւ. 3) քարերը պատառեցան. 4) զերեզմանները բացուեցան և սրբոց մարմինները յարութիւն առան. 5) տաճարի վարդապետը պատառեցաւ. 6) կողքից բղնեց արիւն և ջուր:

Ն. Խնչ էին նշանակում այդ հրաշքները:

Պ. Թէ խաղաածն Վրիստոս ոչ միայն մարդ էր, այլ և Աստուած էր, որ չարչարեցաւ և մեռաւ միայն մարմնով, և կենդանի էր Աստուածութեամբ, որ անբաժան էր նորա մարդկային բնութենէն:

Ն. Վրիստոսի կողքէն բղնած արիւն ու ջուրը ի՞նչ նշանակութիւն ունէին:

Պ. Ջուրը օրինակ էր աւազանի մկրտութեան, իսկ արիւնը՝ հաղորդութեան խորհրդին:

Ն. Բանական հողին ո՞ր գնաց:

Պ. Բանական հողին անբաժանելի Աստ-

ուածութեամբ իջաւ դժոխքը, և ազատեց նահապետաց, մարգարէից և արդարոց հոգիքը, որք սպասում էին նորա այնտեղ գնալուն:

ԴԵՍ ԺԵ.

ԹԱՂՈՒՄՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ:

Ն. Ո՞ր օր թաղեցին զՅիսուս:

Պ. Ուրբաթ օրը, երեկոյեան ժամին, որ է մահուան օրը:

Ն. Ո՞ք իջուցին նորա մարմինը խաչէն:

Պ. Յովսէփ Երեմաթացին և Նիկողիմոս՝ լքից իշխաններն, որք ծածուկ աշակերաններն էին Յիսուսի:

Ն. Ո՞ւր թաղեցին:

Պ. Գողգոթայի մօտիկ մէկ պարտիզում, որի մէջ կար քարէն փորած գերեզման:

Ն. Թաղելուց յետոյ ի՞նչ պատահեցաւ:

Պ. Հրէայք խնդրեցին Պիղատոսէն զօրականներ զերեզմանին զգուշանալու համար, և զերեզմանի քարէ խուփն էլ կնքեցին:

Հ. Ընչո՞ւ կնքեցին:

Պ. Յիշելով Վրիստոսի բանը, թէ երեք օրէն յետոյ յարութիւն պիտի առնում, կարծեցին թէ աշակերտները կգողանան մարմինը, և կասեն թէ յարեալ:

ԻՆՍ Ժ.Ղ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

Հ. Ե՞րբ յարեալ Վրիստոս:

Պ. Երբորդ օրը մահէն յետոյ, այսինքն՝ շաբաթ երեկոյին զէպ ի կիւրակէ:

Հ. Ի՞նչ պատահեցաւ յարութեան ժամանակ:

Պ. Հրեշտակ Աստուծոյ իջանելով երկրնքէն լուսաւոր տեսիլքով, զլորեց զե-

րեզմանի քարը, և նստաւ նորա վերայ:

Հ. Պերեզմանի պահապաններուն ի՞նչ պատահեցաւ:

Պ. Ահ ու դողը բռնեց զնոսա, և ընկան երեսի վերայ զեանին, ինչպէս մեռեալ:

Հ. Վրիստոսի յարութեան համբաւը տարածուեցաւ:

Պ. Այո, որովհետեւ պահապաններէն մի քանիսը գնացին, պատմեցին քահանայապետներուն ամենայն անցքը:

Հ. Ի՞նչ կարգադրութիւն արին քահանայապետներն:

Պ. Խորհուրդ արին ժողովրդեան ծերերու հետ, շատ փող տուին պահապաններուն, և խրատեցին ասեւ, թէ մեր քնած ժամանակ աշակերտներն եկան ու գողացան Յիսուսի մարմինը:

Հ. Ո՞չք տեսան զՅիսուս յարութենէն յետոյ:

Պ. Մարիամ Մագդաղենացին և միւս իւղարեր կանայք, աշակերտներն և ուրիշ շատերն, որոց թիւը Պօղոս առա-

քեալ զնում է աւելի քան զհինգ հա-
րիւր:

ԴԱՍ ԺԵ.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ:

Հ. Երբ համբարձաւ Քրիստոս:

Պ. Քառասուն օրուայ յարութենէն յե-
տոյ:

Հ. Ո՞ր տեղէն համբարձաւ:

Պ. Ձիթենեաց լեռան գլէէն, որ մօտ էր
Երուսաղէմին և Բեթանիային:

Հ. Ո՞չք կային նորա մօտ:

Պ. Իւր աշակերտները և միւս հաւատա-
ցեալք:

Հ. Ի՞նչ խոստացաւ Յիսուս աշակերտաց:

Պ. Խոստացաւ ուղարկել զՀօգին Սուրբ,
որ մխիթարէ և զօրացնէ զնոսա:

Հ. Ի՞նչպէս եղաւ Համբարձումն:

Պ. Յիսուս տարաւ աշակերտները Ձիթե-
նեաց լեռան գլուխը, և բարձրացնելով

ձեռները օրհնեց զնոսա, տալով զանա-
զան պատուէրներ, և ինքն ազամային
մարմնով համբարձաւ դէպ ՚ի երկին-
քը, իսկ աշակերտները և հաւատացե-
լոց բազմութիւնը պէլացած վերեւ էին
նայում, բայց Յիսուս զնալով ամպե-
րի մջ, այլ ևս չտեսնուեցաւ. վասն-
որոյ ամենեքեան յետ դարձան յԱրու-
սաղէմ, և սպասում էին նորա խոստ-
մունքի կատարելուն:

Հ. Այժմ ո՞ր է Յիսուս Քրիստոս:

Պ. Իւր համբարձման օրէն նստած է Հօր
Աստուծոյ աջ կողմը, Աստուածային
յաւիտենական փառքի մջ, զոր ունէր
աշխարհի ստեղծելուց առաջ:

ԴԱՍ ԺԲ.

ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ ԳԱԼՈՒՍՏԸ:

Հ. Երբ կատարեցաւ Քրիստոսի խոս-
տումն:

Պ. Նորա համբարձման տաճաներորդ օրը,
որ յարութիւն առնելու օրէն կանէ
յիսուս օր:

Ն. Այդ օրը ի՞նչ օր էր կոչվում շրէից
մէջ:

Պ. Պենտեկոստէ, այսինքն՝ յիսուս օր:

Ն. շրէից մէջ ի՞նչ տօն էր այդ:

Պ. Տասն պատուիրանքներ տալու տօններ,
զոր Աստուած տուաւ Մովսէս մար-
գարէին՝ Աինա լեռան վերայ՝ Նդիպ-
տոսէն դուրս դալուց յիսներորդ օրը:

Ն. Առաքեալքն ի՞նչ տեղ էին սպասում
ճողոցն սրբոյ դալատեանը:

Պ. Այն վերնատան մէջ, ուր Յիսուս
աւագ հինգշաբթի երեկոյին լուաց աշա-
կերտաց ոտները, և կատարեց հաղոր-
դութեան խորհուրդը. իսկ յարութե-
նէն յետոյ երեք անգամ երեւեցաւ նո-
ցա այնտեղ:

Ն. Վանի՞ անձինք կային վերնատան մէջ:

Պ. չարիւր քսան:

Ն. Ի՞նչպէս եկաւ սուրբ ճողին:

Պ. Պենտեկոստէի օրը յանկարծ եկաւ
երկնքէն սաստիկ քամու հնչիւն և
լցրեց տունը, որի մէջ նստած էին, և
նոցա երեւեցան կրակի նման լեզուներ,
որք նստեցան իւրաքանչիւրոց վերայ,
և լցուեցան ճողով Սրբով, ու ըս-
կան խօսիլ զանազան լեզուներով:

Ն. Այդ դրբոցի ձայնը լսող եղան:

Պ. Այո՛, Նրուսաղէմի մէջ մեծ բազմու-
թիւն ժողոված լինելով Պենտեկոս-
տէի տօնին, մինչև անգամ և օտար
ազգերէն, լսեցին այն դրբոցը, և ամե-
նքեան վազեցին դէպ ՚ի վերնատուն,
տեսնել թէ այս ի՞նչ է. և լսելով նո-
ցա խօսակցութիւնը՝ զարմանում էին:

Ն. Այդ ժամանակ ի՞նչ արին Առա-
քեալք:

Պ. Պետրոս կանգնեցաւ ոտին տասնութի
Առաքելոց հետ, սկսաւ խօսիլ Վրիս-
տոսի Աստուածութեան վերայ, և ե-
րեք հազար անձինք այն օրը հաւա-
տացին զՎրիստոս Աստուած, և այս-

պէս սկսաւ տարածուիլ Վրիստո-
նէութիւնը:

ԴԵՍ ԺԹ.

ԵԿԵՂԵՑԻ ԲՐԻՍՏՈՍԻ:

- ձ. Օջնէ է Եկեղեցին:
- Պ. Եկեղեցին է բառ Յունական, և նշա-
նակէ Վրիստոսի հաւատացելոց ժողով
կամ ընկերութիւն:
- ձ. Ո՛վ է զլուս Եկեղեցւոյ:
- Պ. Յիսուս Վրիստոս, որի հետ անբաժան
է մինչև աշխարհի վերջը:
- ձ. Հաւատացեալքն ի՞նչ են կոչուում:
- Պ. Մարմն կամ անդամներ Վրիստոսի.
նոյնպէս հօօ:
- ձ. Եկեղեցին քանի՞ նշան կամ յատկու-
թիւն ունի:
- Պ. Չորս, մի, սուրբ, ընդհանրական և
առաքելական:
- ձ. Ընչո՞ւ եմք ասում Մի:

- Պ. Որովհետև ամենայն քրիստոնեայք ու-
նին մէկ հաւատ ՚ի Յիսուս Վրիստոս,
մէկ յոյս փրկութեան, մէկ սիրոյ շաղ-
կապ, և մէկ զլուս՝ որ է Վրիստոս:
- ձ. Ի՞նչ պատճառաւ եմք կոչում Սուրբ:
- Պ. Վասն զի Նորա զլուսն սուրբ է, և
Իւր արիւնը թափելով սրբեց Եկեղե-
ցին ամենայն մեղքերէն:
- ձ. Ընդհանրական կամ Աթողիկէ ի՞նչ
ասել է:
- Պ. Այն՝ որ քրիստոնեական հաւատը տա-
րածուած է ընդհանուր աշխարհի ե-
րեսին:
- ձ. Ի՞նչ է նշանակում Առաքելականը:
- Պ. Այն՝ որ Վրիստոսի Եկեղեցին տա-
րածեցին Առաքեալք, և նոյա քարո-
զութեան վերայ է հիմնած:

ԴԱՍ Ի.

ԽՈՐՀԱՌԻՐԴԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ.

Հ. Խորհուրդ ասելով ի՞նչ եմք իմանում:

Պ. Խորհուրդ կ'նշանակէ ծածկած կամ գաղտնի բան, և այս անունը տալիս եմք Արևիկեցւոյ եօթն սրբազան արարողութեանց, որ արտաքուստ երևելի նշաններով կատարելով, ստանում է հաւատացեալը աներևութապէս Աստուծոյ շնորհքը:

Հ. Քանի՞ են խորհուրդք Արևիկեցւոյ:

Պ. Եօթն.

- 1) Մկրտութիւն:
- 2) Դրոշմ:
- 3) Հաղորդութիւն:
- 4) Ապաշխարութիւն:
- 5) Ձեռնադրութիւն:
- 6) Պսակ կամ Ամուսնութիւն:
- 7) Օծումն հիւանդաց:

Հ. Քանի՞ խորհուրդք բնդունելու պարտական է ամենայն մարդ:

Պ. Չորս՝ մկրտութիւն, դրոշմ, հաղորդութիւն և ապաշխարութիւն. իսկ մնացած երեքն՝ ձեռնադրութիւն, պսակ և վերջին օծումն՝ կախած է իւրաքանչիւրի կամքէն:

Հ. Ո՞ր խորհուրդք չեն կրկնուի:

Պ. Մկրտութիւն, դրոշմ և ձեռնադրութիւն:

Հ. Ո՞վ է սահմանադիր խորհուրդներին:

Պ. Մեր Տէր Յիսուս Քրիստոս:

ԴԱՍ ԻԵ.

Մ Կ Ր Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ե.

Հ. Ջրէնչ է Մկրտութիւն:

Պ. Մկրտութիւնն նշանակում է լուսացումն, որ լուսնալով երեխայի մարմինը աւազանի ջրի մէջ, ներսն էն սրբում է նորա հոգին ադամային կամ սկզբնական մեղքէն:

- Հ. Երեխայ բառը ի՞նչ կնշանակէ:
 Պ. Չմկրտած, թէ նորածին լինի և թէ
 հասակաւոր:
 Հ. Ի՞նչպէս եմք մկրտում:
 Պ. Քահանայն երեք անգամ աւագանի
 մէջ ընկղմելով զերեխայն յանուն ամե-
 նասուրբ Երրորդութեան, այսպէս է
 ասում միանգամ, "մկրտի Պետրոս
 ծառայս Աստուծոյ յանուն Հօր և
 Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ":
 Հ. Ի՞նչ օգուտ է ստանում մկրտեալն:
 Պ. Սրբուելով սկզբնական մեղքէն՝ լի-
 նում է որդեգիր Հօր Աստուծոյ, ժա-
 ռանգակից Քրիստոսի և տաճար Հոգ-
 ւոյն սրբոյ:
 Հ. Սպիտակ կտաւը ի՞նչ նշանակութիւն
 ունի:
 Պ. Սկզբնական անմեղութեան:
 Հ. Իսկ վառանձ մոմերը:
 Պ. Հաւատոյ լուսի և պայծառութեան:
 Հ. Նարօտն ի՞նչ է նշանակում:
 Պ. Պսակ, այսինքն է յաղթութեան նշան,

- որ յաղթելով անաստուածութեան՝
 մանում է ճշմարիտ Աստուածածանօ-
 թութեան մէջ:
 Հ. Իսկ համբուրելն:
 Պ. Պաշտպանութիւն և միաւորութիւն
 Քրիստոսի հետ:

ԳՒՄ ԻՐ.

Գ Ի Ո Շ Մ.

- Հ. Օ՞րինչ է Գրոշմ:
 Պ. Դրոշմ կնշանակէ կնիք:
 Հ. Ե՞րբ է կատարւում այս խորհուրդը:
 Պ. Մկրտելուց յետոյ:
 Հ. Ի՞նչպէս եմք կատարում:
 Պ. Քահանայն սուրբ Մեռնով օծում
 է մկրտեալի նշանաւոր անդամները, որք
 են՝ ճակատ, ախանջներ, աչքեր, քիթ,
 բերան, ձեռներ, սիրտ, թիկունք և
 ոտներ:
 Հ. Ի՞նչ պարգև է ստանում դրոշմելով:

Պ. Մկրտեալն զորոշմի օծութեամբ ընդունում է Հոգւոյն Սրբոյ պարգեւները, զօրանում է և արիանում է հաւատքի մէջ, և լինում է զինուոր Վրիստոսի:

ԳԼՍ ԻԳ.

Հ Ա Պ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն:

Հ. Ի՞նչ կնշանակէ Հաղորդումն:

Պ. Միութիւն կամ մասնակցութիւն, որ ճաշակելով Վրիստոսի Մարմինը և Երիւնը, որոց նիւթն է Սրբազործեալ հաց և զինի, միանում ենք Վրիստոսի հետ հոգւով:

Հ. Հացն ի՞նչ տեսակ պիտի լինի:

Պ. Յորենի ալիւր, և անխմոր եփած, այսինքն է բաղարջ:

Հ. Հացն ի՞նչ եմք կոչում հասարակաց բառով:

Պ. Նշխար:

Հ. Պինին ի՞նչպիսի պիտի լինի:

Պ. Ինչ տեսակ որ լինի, թէ կարմիր և թէ սպիտակ, բայց առանց խառնելու նորա մէջ ջուր:

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է հաղորդուիլ:

Պ. Նախապէս խոստովանելով քահանայի առջև մեր գործեալ մեղքերը, և ապաշխարելով:

Հ. Առանց ապաշխարութեան կարելի՞ է հաղորդիլ:

Պ. Ո՛չ երբէք, վասն զի անարժանութեամբ հաղորդւողն կրկին խաչում է զՎրիստոս, և իւր անձը դատապարտում է:

Հ. Ի՞նչ օգուտ կստանայ արժանաւորութեամբ հաղորդւողն:

Պ. Նա կմիանայ Վրիստոսի հետ, և Վրիստոս կրնակի նորա մէջ, և նա Վրիստոսի մէջ:

ԴԱՍ ԻԴ.

Ա Պ Ա Հ Խ Ա Դ Ո Ի Թ Ի Ի Ն.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Ապաշխարութիւն:

Պ. Ապա աշխարել, այսինքն յետոյ լաց-
լիլ:

Հ. Ո՞ր մեղքերն է թողում:

Պ. Այն, զոր գործել եմք մկրտութենէն
յետոյ:

Հ. Ի՞նչպէս է կատարւում այդ խոր-
հուրդը:

Պ. Քրիստոնեայն գնում է քահանայի
մօտ, ծունկ է չորում նորա առջև,
խոստովանում է իւր ամենայն յան-
ցանքները, և յետոյ ապաշխարելով
իւր արածների վերայ՝ ընդունում է
յԱստուծոյ թողութիւն քահանայի
միջնորդութեամբ:

Հ. Իսկ եթէ ուղիղ չխոստովանի՞:

Պ. Թէպէտ քահանայն տայ թողութիւն,
բայց Աստուած չէ թողնելու:

Հ. Ապաշխարութիւնն քանի՞ բան է պա-
հանջում:

Պ. Երեք, սրտանց պղծութիւն, ուղիղ խոս-
տովանութիւն, և ճշմարիտ ապաշխար-
ութիւն:

ԴԱՍ ԻԵ.

2 Ե Ռ Ն Ա Դ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Չեանապար-
թիւն:

Պ. Նշանակում է ձեռք դնել, որովհետև
այս խորհուրդը կատարւում է աղօթ-
քով և ձեռք դնելով նորընծայի գլը-
խին:

Հ. Ի՞նչպէս է կատարւում ձեռնադրու-
թեան գործողութիւնն:

Պ. Նախապէս եպիսկոպոսն քննում է
նորընծայի ուսումը, վարքն ու բարքը,
յետոյ նորընծայն ներկայանում է եկե-
ղեցուն, և ժողովուրդն ձայն է տալիս

արժանի է, ապա Ապիսկոպոսն աղօթելով և ձեռք դնելով նորա զխին՝ տալիս է սրբազան աստիճանները:

Ն. Ո՞րպիսի անձն պէտք է լինի քահանայացուն:

Պ. Ուսեալ Աստուածաշունչ սուրբ Պփրքը, Արօնադիտութիւն, Աստուածաբանութիւն, Ակեղեցական պատմութիւն, բարոյականութեամբ առաքինի և պարկեշտ, և չպիտոյ է ունենալ մարմնական արատութիւն կամ պակասութիւն:

Ն. Ո՞րք են քահանայ ընտրողները:

Պ. Առաքելական սահմանադրութեամբ և վաղեմի աւանդութեամբ է եկեղեցականք և ժողովուրդը Ակեղեցւոյն, յորոյ վերայ ունի ձեռնադրիլ:

Ն. Ակեղեցական աստիճաններն մէկ բառով ի՞նչ են կոչուում:

Պ. Քահանայապետութիւն:

Ն. Քանի՞ աստիճան ունի Քահանայապետութիւնն:

Պ. Ինն, որք են.

1) Գռնապանութիւն:

2) Գպրութիւն:

3) Արդմնեցուցչութիւն:

4) Ջահընկալութիւն:

5) Ախսարկաւազութիւն:

6) Սարկաւազութիւն:

7) Քահանայութիւն:

8) Ապիսկոպոսութիւն:

9) Հայրապետութիւն, որ կոչի և Վաթորիկոսութիւն կամ Պատրիարքութիւն:

Ն. Քահանայն քանի՞ խորհուրդ է կատարում:

Պ. Վեց խորհուրդներ՝ բաց ՚ի ձեռնադրութենէն:

Ն. Քահանայն ի՞նչ իշխանութիւն ունի:

Պ. Ասպել և արձակել զմարդն մեղքերէն:

Ն. Քահանայի պարտականութիւնն ի՞նչ է:

Պ. Հովուել Քրիստոսի ժողովուրդը, մա-

տակարարել սուրբ խորհուրդները, ուսուցանել Աստուածային բանը, և որ մեծն է՝ բարի գործերով օրինակ լինել ժողովրդեան:

Հ. Եպիսկոպոսն ի՞նչ իշխանութիւն ունի:

Պ. Եպիսկոպոսն բաց ՚ի քահանայի պաշտօնը կատարելէն՝ ունի իշխանութիւն աստիճան տալու կղերիկոսաց և քահանայ ձեռնադրելու, փրկչական և սրբոց պատկերներ և խաչ, եկեղեցւոյ հիմքը, եկեղեցի, սեղանը և աւազանը օրհնելու և օծելու:

Հ. Եպիսկոպոսը ո՞վ է ընտրում:

Պ. Այն վիճակի եկեղեցականք և ժողովուրդն, ուր պակաս է Առաջնորդ:

Հ. Վաթողիկոսն ի՞նչ իշխանութիւն ունի:

Պ. Բաց ՚ի քահանայի և եպիսկոպոսի պաշտօններ կատարելէն՝ ունի իշխանութիւն եպիսկոպոս ձեռնադրելու, մեռօն օրհնելու, կանոնական թղթեր գրելու, Առաջնորդներ կարգելու:

Հ. Վաթողիկոսը ո՞վ է ընտրում:

Պ. Բոլոր Հայ ազգը — Եպիսկոպոսունք և ամենայն հոգեորականք և աշխարհականք:

Հ. Եպիսկոպոսի և քահանայի ո՞ր անդամներն են օծում:

Պ. Ճակատն ու ձեռները:

Հ. Իսկ Վաթողիկոսն:

Պ. Նորա զբիւն թափում են մեռոնը, ցուցանելով թէ նա միայն է անհատ և հոգեոր Վարդապետ:

ԳԼՍ ԻՉ.

Ա Մ Ո Ի Ս Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Աճոսն-Նիսն:

Պ. Նշանակում է աճուս-նիս, այսինքն, լուծը քաշող, օգնական:

Հ. Ամուսնութեան նպատակն ի՞նչ է:

Պ. Բազմանալ մարդկային ազգի, և հեռի մնալ մոլութենէն:

Հ. Ինչպէս է կատարւում այդ խորհուրդը:

Պ. Փեսայն ու հարսն գնում են յեկեղեցին, և բազմութեան առջև յայտնում են իւրեանց փոխադարձ համաձայնութիւնը սիրելու և օգնելու միմեանց, և յետոյ քահանայն տալիս է հարսի ձեռքը փեսայի ձեռին, և աղօթելով նոցա վերայ՝ օրհնում է նոցա պսակը հրապարակաւ:

ԴԱՍ ԻԿ.

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Օ Ծ Ո Ւ Խ Ն.

Հ. Ջրհէ է Վ Երջն օծում:

Պ. Այն է՝ որ հիւանդները օծում են օրհնեալ իւղով:

Հ. Իջպէս է կատարւում:

Պ. Քահանայն գնում է հիւանդի տուն խաչով և աւետարանով, կարդում է աղօթք և օծում է օրհնեալ իւղով:

Հ. Ի՞նչ է նորա զօրութիւնը:

Պ. Ներելն մեղքերը թողնում է, և զհա-

ւատով հիւանդը առողջացնում է:

Հ. Կարելի է առանց իւղի կատարել:

Պ. Այո, ինչպէս կատարւում է Հայաստանեայց Նկեղեցին միայն աղօթքով, ունենալով հիմը Վրիստոսի խօսքը՝ ,ի վերայ հիւանդաց ձեռս զիցեն և բժշկեսցեն»:

ԴԱՍ ԻԲ.

ՆԲԿՐՈՐԴ ԳԱԼՈՒՍՏ ԲՐԻՍՏՈՍԻ.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Վրիստոսի երկրորդ գալուստը:

Պ. Այն, որ Վրիստոս պիտի երկրորդ անգամ գայ Աստուածային փառքով ու զօրութեամբ դատել թէ՛ կենդանիքը և թէ՛ մեռեալները:

Հ. Ի՞նչ զանազանութիւն կայ առաջին և երկրորդ գալստեան մէջ:

Պ. Մեծ զանազանութիւն. վառն զի առաջին գալուստն էր մեղաւորները փրկե-

լու, իսկ երկրորդումը՝ դատապարտե-
լու զնոսա:

Հ. Այլը պիտի դայ:

Պ. Ժամանակը մեզ յայտնի չէ, որովհե-
տե՛ս Քրիստոս չյայտնեց, բայց այսչափ
գիտեմք, որ աշխարհի վերջին կլինի:

Հ. Ի՞նչ էր չյայտնելու պատճառը:

Պ. Որ մեք պատրաստ լինիմք և միշտ բա-
րի գործեմք:

ԴԱՍ ԻԹ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՌԵԼՈՑ.

Հ. Ի՞նչ կնշանակե Յարութիւն մեռե-
լոց:

Պ. Այն, թէ մեր հոգ դարձած մարմին-
ները կրկին պիտի կենդանանան և միա-
ւորին մեր հոգւոյ հետ:

Հ. Մեր մարմիններն ո՞րպիտի կլինին յա-
րութեան ժամանակ:

Պ. Ընապական և անմահ:

Հ. Կենդանի մնացածներն ի՞նչ կլինին:

Պ. Նոքա ևս յանկարծ կփոխուին յա-
րուցեալներու նման:

ԴԱՍ Լ.

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆ.

Հ. Վերջին դատաստանը ո՞վ կդատէ:

Պ. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս:

Հ. Մի օրինակ կլինի ամենքի վիճակն:

Պ. Ո՛չ:

Հ. Ի՞նչպէս:

Պ. Գատաւորն կբաժանէ արդարները մե-
ղաւորներէն, և ամենին իրանց գործե-
րին համեմատ կտայ վարձ ու պատիժ,
— կեանք յաւիտենական և տանջանք
յաւիտենական:

Հ. Քի՞նչ է յաւիտենական կեանք:

Պ. Է՛ այն երջանիկ վիճակն, որի մէջ ար-
դարներն կվայելին հանգիստ և ուրա-
խութիւն, զոր ոչ մարդոյ աչք չէ տե-
սել և ոչ ականջն է լսել:

- Հ. Օգինչ է տանջանք յաւիտենական:
 Գ. Եւ այն ամենաթշուառ վիճակ, որի մէջ
 մեղաւորներն զրկուած կլինին Աստու-
 ծոյ տեսութենէն, արդարներու մաս-
 նակցութենէն, և յաւիտեան կտանջ-
 ուին անշէջ կրակով և անբուն որ-
 դունքով:

ԴԱՍ ԼԱ.

ՅՈՅՍ.

- Հ. Օգինչ է Յոյսն:
 Գ. Եւ ակընկալութիւն ստանալու այն ա-
 մենայն բարութիւնքը՝ զորս Աստուած
 խոստացել է տալ մարդուն այն կեան-
 քի մէջ:
 Հ. Ո՞ր է Աստուծոյ խոստումն:
 Գ. Յաւիտենական կեանք — երկնքի ար-
 քայութիւն:
 Հ. Վերստոս տուա՞ն մեզ այդ յոյսը:
 Գ. Այո՛, քանի որ աշխարհին վերայ եր,

- քարոզելով յաւիտենական երանու-
 թեան վերայ:
 Հ. Վանի՞ են աւետարանական երանու-
 թիւնքն, և որո՞ց խոստացաւ:
 Գ. Ինն, որք են.
 1) Երանի հոգւով աղքատներուն,
 որ նոցա է երկնքի արքայութիւնն:
 2) Երանի սղաւորներուն, զի նոքա
 կմխիթարուին:
 3) Երանի հեղ մարդկանց, զի նոքա
 կժառանգեն երկիրը:
 4) Երանի նոցա, որ քաղցած ու ծա-
 րաւ են արդարութեան համար, զի նո-
 քա պիտի կշտանան:
 5) Երանի ողորմածներուն, զի նոքա
 կդտանեն ողորմութիւն:
 6) Երանի սրտով սուբբերուն, զի
 նոքա զԱստուած կտեսնեն:
 7) Երանի խաղաղներուն, որ Աստու-
 ծոյ որդիք կը կոչուին:
 8) Երանի հալածեալներուն արդա-

բութեան համար, զի նոցա է երկնքի
արքայութիւնն:

9) Եւրանի նոցա, երբ որ կնախատ-
ուին և կհալածուին, և սուտ կխօսին
նոցա վերայ ամենայն չար բան Վրիս-
տոսի համար, թող ուրախանան, վասն
զի նոցա վարձն շատ է երկնքում,

(Մատթ. Ե. 2—13):

ԴԱՅ ԼԻ.

ՍԷՐ.

Հ. Օրհնէ է Սէրն:

Պ. Սէրն է հողոյ մի այնպիսի զգացումն,
որ զարթեցնում է մարդոյ միտքը սի-
րել զԱստուած, որպէս իւր Արարիչ
և Նախախնամող, և իւր ընկերը՝ ինչ-
պէս իւր անձը:

Հ. Ի՞նչ բանի մէջ է կայանում սէրը:

Պ. Աստուծոյ կամքի կատարելու մէջ:

Հ. Օրհնէ են կամք Աստուծոյ:

Պ. Են սուրբ օրհնք՝ Նորա:

Հ. Քանի՞ տեսակ են օրհնքներն:

Պ. Երկու՝ բնական և դրական, կամ ան-
դիր և զրաւոր:

Հ. Օրհնէ է բնական օրհնք:

Պ. Եւ խղճմտանքն, զոր Աստուած սահ-
մանել է մարդոյ մէջ որպէս դատաւոր
չարն ու բարին որոշելու:

Հ. Ո՞ր է անդիր օրհնքն:

Պ. Այն, զոր Աստուած տուաւ Նախա-
պետաց մինչև Մովսէս:

Հ. Ո՞ր է զրական կամ զրաւոր օրհնք:

Պ. Այն ամենայն օրհնքներ, զորս տուաւ
Աստուած Հրէից ազգին Մովսէս մար-
դարէի ձեռքով:

Հ. Ո՞ր տուաւ:

Պ. Սինա սարի վերայ, (որ յիսուն օրն էր
Եզրիպտոսէն դուրս գալէն), և կոչ-
ւում է Հին ուխտի օրհնք:

Հ. Քանի՞ բաժանւում է ին օրհնքն:

Պ. Երեք, Եկեղեցական, Քաղաքական,
Բարոյական:

Հ. Օգինչ է եկեղեցականն:

Պ. Են կանոններ, զոր Աստուած տուաւ Հրէից եկեղեցւոյ արտաքին սրբագործութեանց և արարողութեան համար, և պիտոյ էր տեւել մինչև Վրիստոսի մարմնանալը:

Հ. Ո՞ր է Վաղարականն:

Պ. Են սահմանադրութիւնք Հրէից քաղաքական և դատաստանական գործերի համար, և վերջացան Երուսաղեմի քանդուելով:

ԳԼՍ 1, Գ.

ՏԵՍՆ ՊԼՏՈՒԻՐԱՆՔ:

Հ. Ո՞ր է բարոյական օրէնք:

Պ. Տասն պատուիրանքն՝ զրաժ Աստուծոյ ձեռով երկու քարէ տախտակների վրայ:

Հ. Եսն տասն պատուիրանքք:

Պ. 1) Ես եմ Տէր Աստուած քո, բացի

ինչպէն ուրիշ աստուածներ չունենաս:

2) Կուռքեր չշինես, և ոչ երկրպագութիւն տաս և ոչ պաշտես:

3) Վո Աստուծոյ անունը չօխչես ունայն բաների վերայ:

4) Շարաթ օրը սուրբ պահես, և ոչինչ աշխարհական գործ չգործես, այլ նուիրես քո Տէր Աստուծոյն:

5) Պատուիր քո հայր ու մայրը, որ քեզ բարի ընի և երկար կեանք ունենաս:

6) Մի սպանաներ:

7) Մի շնար:

8) Մի գողանար:

9) Սուտ վկայութիւն չտաս քո ընկերիդ համար:

10) Չցանկանաս քո ընկերի տանը, և ոչ նորա բոլոր կայքին:

Հ. Վանի՞ են բաժանվում պատուիրանքները:

Պ. Երկու՝ Աստուածսիրութիւն և ընկերսիրութիւն:

Հ. Աստուածսիրութեան օրէնքը քանի են:

Պ. Առաջին չորս յօդուածներն:

Հ. Իսկ ընկերսիրութեան:

Պ. Վերջին վեց յօդուածներն:

Հ. Ընկերսիրութիւն ի՞նչ կնշանակէ:

Պ. Սիրել զամենայն մարդ, որ ազգէ և լինի, ինչպէս սիրում ենք զմեզ, ցանկանալ և առնել նոցա բարի, որչափ մեր կարողութիւնը կտայ, որովհետև մէկ նախաճնողներէն եմք առաջ եկած:

Հ. Ո՞ր է գլուխ պատուիրանն:

Պ. Սէր, վասն զի այն է գլուխ և լրումն ամենայն օրէնքի:

ԳԼՍ ԼԳ.

ՆՈՐ ՈՒՅՏԻ ՕՐԷՆԷ:

Հ. Քի՞նչ են օրէնք Նոր ուխտի:

Պ. Է Աստուծոյ շնորհական խոստումն, տուեալ Յիսուսի Վրիստոսի հաւա-

տացեալներուն, որով կփրկուին և յաւիտենական կեանք կժառանգեն:

Հ. Ի՞նչ է պահանջում նոր ուխտի օրէնքը:

Պ. Սիրել զԱստուած բոլոր անձնով, սրբտով և մտքով, և սիրել ընկերը՝ իր և մեր անձը:

Հ. Ընկերսիրութեան համար Վրիստոս ի՞նչ է պատուիրում:

Պ. Սիրեցէք ձեր թշնամիքը, բարի արէք ձեր ատելեաց, և աղօթք արէք նոցա վերայ՝ որք զձեզ չարչարում են և հալածում են:

Հ. Վրիստոսի վերջին կտակն ի՞նչ էր:

Պ. Վրիստոս մատնութեան զիշերին ապաց Առաքելոց, "նորանով կճանաչեն զձեզ՝ որ իմ աշակերտներ էք, եթէ զմիմեանս կսիրէք, որպէս ես սիրեցի զձեզ. վասնորոյ այս է իմ նոր պատուիրան, որ դուք զմիմեանս սիրէք:

ԴԵՍ ԼԵ.

ԱԼՕԹ.Բ.

Հ. Օ՛րհնչ է Աղօթք:

Պ. Աղօթքն է մաքրի և սրտի բարձրանալ առ Աստուած:

Հ. Վանի՛կ երպ կլինի աղօթքն:

Պ. Երկու, առանձին և հրապարակաւ:

Հ. Ո՞ր է առանձնականն:

Պ. Է այն, երբ առանձին եմք աղօթում մեր սրտի և տան մէջ:

Հ. Ո՞ր է հրապարակականն:

Պ. Է այն, երբոր հաւատացեւոց ընկերու թիւնն կատարում է եկեղեցում կամ արտաքոյ նորա միաբանական Աստուածապաշտութիւն:

Հ. Ո՞ր է զիսեւոր աղօթքն:

Պ. Տէրունական կոչուածն:

Հ. Ասն:

Պ. Հայր մեր որ յերկինս ես: Սուրբ եղեցի անուն Վո. եկեցէ արքայութիւն

Վո. եղեցին կամք Վո որպէս յերկինս և յերկրի: Օհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն, այլ փրկեա 'ի չարէ: Օհ քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս:

ԴԵՍ ԼՕ.

Հ. Եկեղեցին մանեղիս ի՞նչ պիտի ասեմք:

Պ. Մտից 'ի տուն Վո՝ և երկիրպազից 'ի տաճար սուրբ Վո՝ երկիւղել Վո:

Հ. Իսկ մտած ժամանակ:

Պ. 'Ի մէջ տաճարիս և առաջի աստուած ընկալ և պայծառացեալ սուրբ նշանացս և սուրբ տեղոցս խոնարհեալ երկիւղել երկիրպազանեմք, զսուրբ և զհրաշալի և զյաղթող զտէրութիւնդ Վո օրհնեմք և փառաւորեմք, և Վեղ մատուցանեմք զօրհնութիւն և զփառս

Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյդ որբոյ, այժմ
և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ԴԱՍ 11.

ԱՂՕԹՔ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ.

1. Եւք առաւօտու ողորմութեամբ քով,
ցնծացաք և ուրախ եղաք զամենայն աւու-
րքս կենաց մերոց:

Ուրախ եղաք փոխանակ աւուրցն՝ յորս
խոնարհ արարեր զմեզ, և ամացն՝ յորս տե-
սաք զչարչարանս:

Հայեան Տէր 'ի ծառայս Վո, և 'ի դոր-
ծքս ձեռաց Վոց, և առաջնորդեան որդւոյ
նոցա, եղիցի լոյս Տեառն Աստուծոյ 'ի վե-
րայ մեր:

Չգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արան մեզ
Տէր, և զգործս ձեռաց մերոց յաջողեան
մեզ:

1. Աստուիդ քո Քրիստոս ամենեքեան լու-
սաւորեցաք, և 'ի սուրբ Խաչ Վո Փրկիչ

Հաւատացեալքս ապաւինեցաք: 1. ուր
մեզ Աստուած Փրկիչ մեր, և արն առ
մեզ զողորմութիւն Վո մարդասէր:

ԴԱՍ 12.

ԱՂՕԹՔ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ.

Տէր Աստուած մեր Դու պահեան զմեզ
խաղաղութեամբ 'ի զիշերիս յայսմիկ և յա-
մենայն ժամանակի: Ընդ սուրբ երկիւղ
քո բեւեռեալ պահեան զմիտս և զխորհուր-
դքս մեր: Որպէս զի յամենայն ժամ Վե
պահպանեալ լիցուք յորոգայթից թշնամ-
ւոյն: Եւ Վեղ Հանցուք զորհնութիւն
և զփառս Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյդ սրբոյ,
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ԴԱՍ 13.

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ՅԵՍՈՒՍ.

Խաչ քո եղիցի մեզ ապաւեն Տէր Յի-
սուս, յորժամ երեխա փառօք Հօր ընդ

ամիս լուսաւորս, յայնժամ մեք մի' ամա-
 չեսցուք յուսացեալքս 'ի Վեղ, այլ զօ-
 րութեամբ Վով մեծաւ բերկրեսցուք ընդ
 աջմէ Վուամէ որպէս որդիս լուսոյ և որդիս
 տունջեան:

ԴԱՍ Խ.

ԱՂՕԹԻ ԱՌՍՈՒՐԻ ԿՈՅՍԵ, ՕԲՇ.

Անկանիմք առաջի Վո սուրբ Աստուա-
 ծածին, և աղաչեմք զանարատ զկոյսդ՝ բա-
 րեխօսեան վասն անձանց մերոց. և աղա-
 չեան զմիածին Որդիդ՝ փրկել զմեզ 'ի փոր-
 ձութենէ և յամենայն վտանգից մերոց:

3345

3345

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0030259

3345

3242

3345

28(075)

U-25

1889

ԱՇԱԽԱՏ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՍՏՈՐԻ ԴԱՍԱՏԱՆՑ

և

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

աշխատիրեաց

Ստեփանոս Եւսէփ Բաղդասար Գալաթիական
Ուսուցիչ Կրօնագիտութեան և Նկերհցական
պատմութեան Գիտելեան Հոգեւոր և Ազգային
Տնօրէն Գիտելեաց

5 ԵՄԵ 1898

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆ

Օ-ՈՅԻ

Ի ՏՊԱՐԱՐՈՒ Ս. ՍԱԹՈՂԻՅԻ ԷԶՄԵԱԾՆԻ
Ի ՎԱԿԱՐՏԱՊԱՏԱՆՑ

210

ՆԱԲԱՇԱԻՐ 1631

889 ԳԻՐԵՆԵԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

3956

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

28 (075)

25

ՀԱՐՑԻՆԻ ԳՊՐՈՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԵ ԳՐԱՍՏԱՆՑ

in Арм. Благ. Общ.

ՀԱՐՑԻՆԻ ԳՊՐՈՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԵ ԳՐԱՍՏԱՆՑ

46102

Սահմանափակ ընկերություն
ՀԱՐՑԻՆԻ ԳՊՐՈՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԵ ԳՐԱՍՏԱՆՑ
ՀԱՐՑԻՆԻ ԳՊՐՈՅՆԵՐԻ ՍՏՈՐԵ ԳՐԱՍՏԱՆՑ

1870

018

ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԷԶՄԻԱՇՆԻ

Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ:

1188

187-188

ՀՐԱՄԱՆԱԻ

Տ. Տ. ԳԵՈՐԳԵԱՅ Դ.

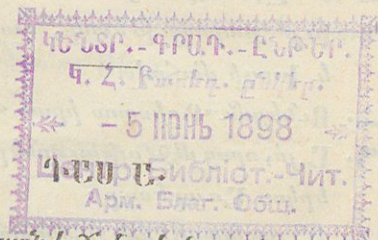
ՎԵՀԱՓ. ԵՒ ՍՐԱԶԱՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ.

2012

ՆԱԽԱԿԻՐԹՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

- Հ. Ո՞ր հաւատն է ճշմարիտն ու մաքուրը:
- Գ. Քրիստոնէական հաւատը:
- Հ. Դու հաւատով ի՞նչ ես:
- Գ. Քրիստոնեայ:
- Հ. Ի՞նչ կնշանակէ Քրիստոնեայ անունը:
- Գ. Քրիստոսի հետեւող կամ հաւատա-
ցող:
- Հ. Ո՞վ զրաւ այդ անունը:
- Գ. Եռաքեալք:
- Հ. Ո՞ր տեղ:
- Գ. Ենտիոք քաղաքում Սիրիայի, ուր

աւելի շատանալով հաւատացելոյ թիւը, ընկալան Վրիստոնէայ անունը:

Ն. Ո՞ր է Վրիստոնէական հաւատքը հիմն:

Պ. Մեր Տէր ՅԵՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍ:

Ն. Ի՞նչպէս հիմնեց:

Պ. Իւր քարոզութեամբ, չարչարանքով և Խաչի մահով:

Ն. Ունեցա՞նք Վրիստոնէական հետեւողներ:

Պ. Այո, որոց մէջ գլխաւորներն են տասներկու Առաքեալք:

Ն. Ո՞րք տարածեցին Վրիստոնէական հաւատը:

Պ. Պաշտօնաւարէս տասն և երկու Առաքեալք՝ Հոգւոյն Սրբոյ առաջնորդութեամբ:

Ն. Վրիստոնէի առաջին նշանը ո՞րն է:

Պ. Վրիստոնի փրկական Խաչն, վասնորոյ և խաչակնքում ենք մեր անձը:

Ն. Խաչակնքեա՞ տեսնեմ:

Պ. Յանուն Հօր և Արդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ: Ամէն:

Ն. Վրիստոնէի վախճանն ու նպատակն ի՞նչ է:

Պ. Յաւիտենական երանութիւն:

Ն. Ընչո՞վ կարելի է հասնել այն երանութեան:

Պ. Երբոր կունենանք զէպի Աստուած կատարեալ Հաւատ, հաստատուն Յոյս, և անկեղծաւոր Մէր:

ԴԵՍ Բ.

ՀԱՆԳԱՆԱԿ ՀԱՒԱՏՈՅ.

Ն. Վրիստոնէական հաւատալէն ո՞ր զըրբումն է զրուած:

Պ. Հին և նոր Կտակարանի մէջ, զոր կոչում ենք Աստուածաշունչ:

Ն. Ընչո՞ւ եմք կոչում Աստուածաշունչ:

Պ. Պատճառ որ, Հոգւոյն Սրբոյ ազդեցութեամբ զրուեցաւ:

Ն. Հին Կտակարանը ո՞րք գրեցին:

Պ. Մարգարէք:

Հ. Իսկ նորը :

Պ. Առաքելաբ :

Հ. Հաւատքի համառօտութիւնն որ տեղ է դրուած :

Պ. Հանգանակի մէջ, որ է Հաւատարմութիւն :

Հ. Աստուծոյ հաւատարմութիւն :

Պ. Հաւատարմութիւն մի Աստուծոյ Հայր ամենակալ, յարարիչն երկնի եւ երկրի, երեւելաց եւ աներեւութից :

Եւ ի մի Տէր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդին Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ միածին, այսինքն՝ յէութենէ Հօր. Աստուծոյ յԱստուծոյ, լոյս ի լուսոյ, Աստուծոյ ճշմարիտ յԱստուծոյ ճշմարտէ ծնունդ՝ եւ ոչ արարած :

Նոյն ինքն ի բնութենէ Հօր, որով ամենայն ինչ եղև յերկինս եւ ի վերայ երկրի, երեւելիք եւ աներեւոյթք :

Որ յաղագս մեր մարդկան եւ վասն մերոյ փրկութեան՝ իջեալ յերկնից՝ մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կտա-

րելապէս ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւովն սրբով :

Որով հառ մարմին, հոգի եւ միտ, եւ զամենայն որ ինչ է ի մարդ, ճշմարտապէս՝ եւ ոչ կարծեօք :

Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ, յերրորդ աւուր յարուցեալ, երեւալ յերկինս նովին մարմնով նստաւ ընդ աջմէ Հօր :

Գալոց է նովին մարմնովն եւ փառօք Հօր ի դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս, որոյ թաղաւորութեանն ոչ զոյ վախճան :

Հաւատարմութիւն եւ ի սուրբ Հոգին՝ յանեղն եւ ի կատարեալն, որ խօսեցաւ յօրէնս եւ ի մարդարէս եւ յաւետարանս : Որ էջն ի Յորդանան, քարոզեաց զառաքեալն, եւ բնակեցաւ ի սուրբսն :

Հաւատարմութիւն եւ ի մի միայն ընդհանրական եւ առաքելական եկեղեցի. ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն, ի

քաւութիւն և 'ի թողութիւն մեղաց.
'ի յարութիւնն մեռելոց, 'ի դատաս-
տանն յաւիտենից հողւոց և մարմնոց,
յարքայութիւնն երկնից, և 'ի կեանսն
յաւիտենականս :

Իսկ որք ասենն, էր երբեմն՝ յոր-
ժամ ոչ էր Որդի, կամ էր երբեմն՝
յորժամ ոչ էր սուրբ Հոգին, կամ
թէ յոչնից եղեն, կամ յայլմէ հու-
թենէ ասեն լինել զՈրդին Աստու-
ծոյ՝ և կամ զՍուրբ Հոգին. և թէ
փոփոխելք են կամ այլայլելք, զայն-
պիսինն նշովն կաթողիկէ և առաքե-
լական սուրբ եկեղեցի :

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յա-
ռաջ քան զյաւիտեանս՝ երկիրպա-
գանելով սրբոյ Ներբորդութեանն և
միոյ Աստուածութեանն Հօր և Որդւոյ
և Հոգւոյն սրբոյ այժմ և միշտ և յա-
ւիտեանս յաւիտենից. ամէն :

Հ. Ի՞նչ տեղ սահմանուեցաւ հանդա-
նակը :

Պ. Նիկիոյ ժողովում, ուր ժողոված էին
318 հայրապետք մեծ Սոստանդիանոս
կայսեր հրաւերով :

Հ. Նի՞ր եղաւ այն ժողովը :

Պ. 325 թուին Փրիչական :

Հ. Հանդանակն ո՞վ բերաւ 'ի Հայաս-
տան :

Պ. Գրիգոր Լուսաւորչի պատիկ որդին
Արիստակէս Հայրապետ, որ մէկն էր
այն ժողովի անդամներէն :

Հ. Իսկ Ժե՛ փառաւորեսցո՞ւն ո՞վ ասաց :

Պ. Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչ :

Հ. Վանի՞ մասն է բաժանուում հանդա-
նակը :

Պ. Տասն երկու՝

Ա. Գոյութիւն Աստուծոյ :

Բ. Ներբորդութիւն Աստուածային
անձանց :

Գ. Արարչագործութիւն և նախախ-
նամութիւն Աստուծոյ :

- Գ. Մարմնառութիւն Որդւոյն Աստուծոյ :
- Ե. Չարչարանք և Յարութիւն Վերիստոսի :
- Զ. Համբարձումն Վերիստոսի :
- Է. Գալուստ Հողոյն սրբոյ :
- Ը. Նկեղեցի Վերիստոսի :
- Թ. Խորհուրդք Նկեղեցւոյ :
- Ժ. Ներկորդ դալուստ Վերիստոսի :
- ԺԱ. Յարութիւն մեռելոց :
- ԺԲ. Վերջին դատաստան :

ԴԼԱ Պ.

ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

- Հ. Աստուած ասելով ի՞նչ եմք իմանում :
- Պ. Նրկնքի և երկրի և նոցա մջ եղած արարածների ստեղծող և նախախնամող :
- Հ. Ընչով ես հաստատում Աստուծոյ գոյութիւնը :

- Պ. Նրբ որ ուշք ու մտքով կնայինք երկնային և երկրային արարածների վերայ և մեր անձին վերայ, և ուղիղ քննութեամբ կտեսնենք, որ այս մեծամարմին աշխարհք ինքն իրան չէր կարող դոյանալ առանց ճարտարապետի, ուրեմն մէկ ստեղծող կայ նորանց, և ահա նա է Աստուած :
- Հ. Աստուած ո՞ր տեղ է :
- Պ. Օգորութեամբ ամեն տեղ է, բայց էութեամբ անբովանդակելի է :
- Հ. Աստուծոյ անունն ի՞նչ է :
- Պ. Աստուած անուն չունի, բայց տալիս եմք շատ անուններ՝ նորա գործերին համեմատ :
- Հ. Ո՞յք են այդ անունները :
- Պ. Արարիչ, Ստեղծող, Տէր, Տէր Աստուած, Տէր ամենակալ, Տէր զօրութեանց, Հայր, Թաղաւոր, Գառաւոր, Իշխան և այլն :

ԴԱՍ Դ.

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՆՁԱՆՑ.

- Հ. Աստուածային անձինք քանի՞ են:
 Գ. Երեք. Հայր, Որդի և Հոգի սուրբ:
 Հ. Հայր՝ Աստուած է:
 Գ. Այո, Աստուած է:
 Հ. Որդին՝ Աստուած է:
 Գ. Այո, Աստուած է:
 Հ. Հոգին սուրբ՝ Աստուած է:
 Գ. Այո, Աստուած է:
 Հ. Ուրեմն երեք Աստուած են:
 Գ. Ոչ երբեք, թեպէտ երեք անձինք են, բայց Աստուածութեամբ մի են, վասնորոյ և Աստուած մի է:
 Հ. Ի՞նչ զանազանութիւն կայ երբորդութեան մէջ:
 Գ. Այս զանազանութիւնը. Հայր Աստուած՝ ոչ ծնունդ է և ոչ բղխումն, այլ ծնող է Որդւոյ և բղխող Հոգւոյն սրբոյ. Որդին Աստուած՝ ոչ ծնող է

և ոչ բղխումն, այլ ծնունդ Հօր իյաւախենից անմարմնաբար. Հոգին սուրբ՝ ոչ ծնող է և ոչ ծնունդ, այլ բղխումն ի Հօրէ:

- Հ. Ուրեմն ինչո՞վ կ'զանազանուին միմեանցմէն:
 Գ. Անձնաւորութեամբ. զի Հայրն չի կառուի Որդի կամ Հոգի, և ոչ Որդին՝ Հայր կամ Հոգի, և ոչ Հոգին սուրբ՝ Հայր կամ Որդի:
 Հ. Բնութեամբ մի՞ են՝ թէ ոչ:
 Գ. Մի է նոցա բնութիւնը, կամքը, զօրութիւնը, արարչութիւնը, իշխանութիւնը և փառքը:

ԴԱՍ Ե.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆ

և

Ն Ա Խ Ա Խ Ն Ա Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն:

- Հ. Ո՞վ ստեղծեց աշխարհը:
 Գ. Աստուած:

Հ. Բնչէն ստեղծեց:

Պ. Ոչնչէ:

Հ. Ի՞նչպէս ստեղծեց:

Պ. Մէկ և ամենակարող խօսքով:

Հ. Ստեղծելուց առաջ ի՞նչ դրութեան մէջ էր աշխարհը:

Պ. Խաւար ու մութն էր, և անշէն, ջուրը բռնած ունէր երկրի երեսը, և Աստուծոյ Հոգին շրջում էր ջրերի վերայ:

Հ. Ոչնչէ քանի՞ բան ստեղծեց:

Պ. Ութն, երկինք, հող, օդ, հուր, ջուր, հրեշտակներ, լոյս, և մեր հոգիքը:

Հ. Իսկ միւս երկրային արարածները ընչէն ստեղծեց:

Պ. Չորս տարեքէն՝ որքնիւթեր էին երկրային արարածներին:

Հ. Իսկ երկնայի՞ն մարմինները:

Պ. Առաջին օրուայ լուսէն, որ նոցա նիւթըն էր:

Հ. Վանի՞ օրում ստեղծեց:

Պ. Վեց օրում:

Հ. Առաջին օրը ի՞նչ ստեղծեց:

Պ. Լոյս, և սկսաւ զիշերն ու ցերեկը, և ժամանակի սկիզբն:

Հ. Երկրորդ օրը ի՞նչ արաւ:

Պ. Ջրի մէկ մասը բարձրացրեց, այսինքն՝ ջուրը ջրից բաժանեց, շնեով առիւր հաստատութիւն, զոր կոչում ենք երկինք:

Հ. Իսկ երրորդ օրը:

Պ. Մնացած ջրերը ժողովեց փոսերի մէջ, և երևեցաւ ցամաքն. և երկիրը բոլեց ծառեր, ծաղիկներ, խոտեղէններ և բանջար. իսկ ջրերի ժողովը կոչեցաւ ծով. և երևեցան լճեր, գետեր և աղբիւրներ:

Հ. Հինգերորդ օրը ի՞նչ ստեղծեց:

Պ. Օդի թռչունները և ծովի ձկները:

Հ. Իսկ վեցերորդ օրը:

Պ. Յամաքային կենդանիքը, և յետոյ մարդը:

ԳԼՍ Զ.

ՄԱՐԴ ՍՏԵՂԾԵԼԸ.— ԱՌԱՋԻՆ ԵՎԵՂԵՑԻ.

- Հ. Աստուած ընչէ՞ն ստեղծեց մարդը:
 Գ. Հողէն:
 Հ. Ի՞նչպէս:
 Գ. Վերառաւ հողը և կազմեց մարդոյ մարմինը, և տուաւ նորան բանական հոգի:
 Հ. Ենունը ի՞նչ զրաւ:
 Գ. Ազամ. որ կնշանակէ հողին «պէղծ-
 ր»-առ:
 Հ. Կինը ի՞նչ տեղէն ստեղծեց:
 Գ. Ազամի կողքէն. երբոր նա քնած էր, հանեց նորա կողքի ոսկորներէն մինը, և շինեց կին, ու տուաւ մարդուն օգնական, և անունը զրաւ Եւայ. որ կնշանակէ կեանք:
 Հ. Այդ զործողութեամբ ի՞նչ հաստատեց Աստուած:
 Գ. Ամուսնութեան սուրբ խորհուրդը:

- Հ. Ազամ և Եւայ ի՞նչ տեղ էին բնակուում:
 Գ. Գրախտում, զոր Աստուած ինքն տընկել էր:
 Հ. Աշխարհի որ կողմն էր զբախտը:
 Գ. Արևելեան կողմը, Հայաստան աշխարհում:
 Հ. Ընչով ես հաստատում:
 Գ. Որովհետեւ Աստուածաշնչի մէջ զրա չորս գետերը բղկում են Հայոց աշխարհէն. Տիգրիս և Եփրատ՝ մի և նոյն անուններով կան. իսկ Փիսոփնի և Գեհոփնի անունները փոխուած են և կոչվում են Արաքս և Ճորոխ:
 Հ. Դրախտի մէջ զիսաւոր ծառերն ո՞րք էին:
 Գ. Ծառ կենաց և ծառ զիտութեան բարւոյ և չարի:
 Հ. Ի՞նչ պատուիրանք տուաւ Աստուած նախաստեղծներուն:
 Գ. Հրամայեց ուտել ամենայն ծառերի պտուղները, բայց զիտութեան բար-

ւոյ և չարի ծառի պտուղը ասաց չուտել և մօտ չգնալ, որ չմեռնին:

Հ. Առաջին եկեղեցին որ տեղ շինուեցաւ:

Պ. Գրախտումը, և բաղկացնում էին երկու հոգի, — Ադամ ու Նւայ:

Հ. Աստուծոյ և մարդոյ մէջ ի՞նչ ուխտ կամ պայման կար:

Պ. Աստուծոյ կողմանէ էր անճահութիւնը, և այս ուխտի նշանն էր կենաց Ժառանգութիւն մարդոյ կողմանէ էր հնազանդութիւն, որի նշանն էր՝ Բարին ու չարը գիտենալը Ժառանգութիւնը: 1

Հ. Պահանջելու Ադամ ու Նւայ այդ պայմանը:

Պ. Ո՛չ. վասն զի սատանան մտնելով օձի կերպարանք, խաբեց զՆւայ, ասելով, եթէ արգելած ծառի պտուղը ուտէք, դուք եւ Աստուած կ'դառնաք: Հաւատաց Նւայ օձի խօսքին, կերաւ պտուղը, և Ադամին ևս ուտեցրեց, և ընկան անհնազանդութեան մեղքի մէջ:

ՆԱԽԱՍՏԵՂ ԵՄԵՐԱՆԻ ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԱՏ

Հ. Ի՞նչ առաջացաւ մեղքէն:

Պ. Ամօթ, երկիւղ, ողբմաշ աշխատանք, հիւանդութիւն, և մահ:

Հ. Մ'նայցի՛ն Ադամ և Նւայ դրախտի մէջ:

Պ. Ո՛չ. զի Աստուած նոցա անհնազանդութեան համար՝ արտաքսեց զնոսա դրախտէն ձգելով մահուան վճռի տակ:

Հ. Տո՛ւա՛ւ Աստուած փրկութեան յոյս:

Պ. Այո՛. երբոր օձին անիծում էր, ասաց Աստուած, թէ կնոջ զաւակը քո գլուխը կջաղջախէ:

Հ. Ի՞նչ էր նշանակում այդ:

Պ. Այո՛, թէ Աստուծոյ Որդին պիտի մարմին առնու կնոջէն, և սատանային յաղթէ, ու Ադամի որդիքը ազատէ:

Հ. Ի՞նչ է կոչուում առաջին մեղքը:

Պ. Ադամային կամ սկզբնական մեղք:

ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԱՏ

ԳԼՍ Բ.

ՄԸՐԾՆԱՌՈՒԹԻՒՆ ՈՐԴԻՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

- Հ. Որդին Աստուծոյ երբ առաւ մարմին:
 Գ. 5199 տարի անցնելով աշխարհի ստեղծելու օրէն:
 Հ. Ումէն առաւ մարմին:
 Գ. Մարիամ սուրբ կուսէն, որ Գաւիթ մարգարէի և թագաւորի ցեղէն էր:
 Հ. Ի՞նչպէս առաւ:
 Գ. Աստուծոյ հրամանով Գարրիէլ հրեշտակը գնաց Նազարէթ քաղաքը, և աւետիս տուաւ սուրբ կոյս Մարիամին, թէ քեզմէն պիտի ծնուի աշխարհի Փրկիչը — Աստուծոյ Որդին. և սուրբ Այոսն յղացաւ Հոգւով սրբով:
 Հ. Ո՞ւր ծնաւ Վրիստոս:
 Գ. Բեղղէհէմ քաղաքում՝ մնուրի մէջ:
 Հ. Իմացուեցաւ նորա ծնունդը:
 Գ. Այո՛, որովհետեւ նորա ծննդեան զիշերին հրեշտակները յայանեցին հո-

- վիններուն, և մէկ անտօր և մեծ աստղ երևեցաւ արևելքում, զոր երեք մոզեր տեսնելով՝ իմացան և եկան երկրպագուլ թիւն տալ Վրիստոսին:
 Հ. Ո՞չ էր Նշուսաղէմի թագաւորը:
 Գ. Հերովդէս մեծ:
 Հ. Նա երբոր իմացաւ այդ՝ ի՞նչ արաւ:
 Գ. Վախենալով՝ թէ չզրկուի թագաւորութենէն, սպանել տուաւ Բեղղէհէմի երեխայքը, երկու տարեկանէն ցած, որպէս զի նոցա հետ սպանուի և Վրիստոս:
 Հ. Ի՞նչպէս աղատուեցաւ Վրիստոս:
 Գ. Հրեշտակի հրամանով հայր Յովսէփը փախըրեց գնաւ և մայրը յՆզրիպոս. և երբոր մեռաւ Հերովդէս, կրկին յետ դարձան Գալիլեայի Նազարէթ քաղաքը:

ԳԼՍ Թ.

ՅԻՍՈՒՍ ԲԵՐԿՈՍՈՍԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ:

Հ. Յիսուս ի՞նչ էր կոչուում ծնուելուց առաջ:

Պ. Բան Հօր, Միածին, Որդի Աստուծոյ:

Հ. Իսկ ծնուելունց յետոյ:

Պ. Յիսուս, Վրիստոս, Մեսիա, Լէմմա-նուէլ:

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Յիսուս անունը:

Պ. Յիսուս՝ Եբրայեցոց բառ է, և կընշանակէ Փրկիչ:

Հ. Ի՞նչ պատճառաւ ստացաւ այդ անունը:

Պ. Որովհետեւ նա պիտի փրկէր մարդկային ազգը սատանայի զերութենէն և յաւիտենական դատապարտութենէն:

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Վրիստոս և Մեսիա:

Պ. Վրիստոս անունը Յունարէն է, և Մեսիա Հրէարէն, և կնշանակեն Օթեալ:

Հ. Բնուն եմք ասում Օծեալ:

ԳԼՍ Ժ.

ՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲԵՐԿՈՍՈՍԻ:

Հ. Ո՞ր մկրտեցաւ Վրիստոս:

Պ. Յորդանան զետում:

Հ. Վանի՞ տարեկան էր:

Պ. Երեսուն:

Հ. Ո՞վ մկրտեց:

Պ. Ջաքարիա քահանայի որդին Յովհաննէս:

Հ. Ի՞նչ հրաշք եղաւ մկրտութեան ժամանակ:

Պ. Երկինքը բացուեցաւ, և Հայրն Աստուած Հայն տուաւ "Գա է իմ սիրելի Որդին, որին ես հաճեցայ". և Հոգին

սուրբ աղաւնու նման իջաւ Քրիստոսի վերայ:

Հ. Ի՞նչ էր նշանակում այդ հրաշքը:

Պ. Յիսուսի Քրիստոսի Աստուածութիւնը, թէ նա է կատարեալ Աստուած և կատարեալ մարդ, և թէ նա է Փրկիչ աշխարհի:

ԴԱՍ ԺԱ.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՐԿՐԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ:

Հ. Աւետարանն ի՞նչպէս է նկարագրում Քրիստոսի երկրային կեանքը:

Պ. Թէ Քրիստոս վարեց իւր կեանքը խոնարհութեամբ և աղքատութեամբ:

1) Նա ոտքով էր շրջում Ներուսաղէմի քաղաքները քարոզութիւն անելու:

2) Չունէր հաստատ բնակարան, այլ ինչ տեղ միջնում էր՝ այն տեղ էր կենում, թէ շինութեանց մէջ, թէ անպատաներում և թէ լեռներում:

3) Խղճում էր հիւանդներուն և մեղաւորներուն՝ ամենքի վերայ ունէր գուլթ, և չէր զգում մեղաւորներու հետ հաց ուտելու:

4) Նա գնում էր հրաւերներում, ինչպէս Կանա Վալիկեացոյ հարսանիքը, և Մատթէոս մաքսաւորի և Սիմոն բորոտի տները:

5) Անխափան քարոզում էր հրապարակներում, տներում, լեռների վերայ, անապատում և ծովի վերայ. իսկ շաբաթ օրերը գնում էր Հըրէից ժողովարանը, և մեկնում էր զըջերը:

6) Չունէր հանգստութիւն ժողովորդի ձեռքէն, որք օր ու գիշեր նորա չորս կողմը պատած էին, մինչև որ շատ անգամ հաց չէր կարողանում ուտել:

7) Ուսուցանում էր իշխանութեամբ, և ոչ որպէս Հըրէից բարունիքն և կարգացողներն:

8) Առանց կեղծաւորութեան նախատում էր Փարիսեցիները և Վալիր-

ները և օրէնսդէանները. և այս պատ-
ճառաւ նորա չէին սիրում զՔրիստոս:

9) Ժողովրդի հետ խօսում էր առաւ-
ներով, և առանձին մեկնում էր իւր
աշակերտաց:

10) Նրկայնամտութեամբ համբե-
րում էր աշակերտաց տխմարութեան,
տգիտութեան և փառասիրութեան,
և ուրիշ պակասութեանց, և խրա-
տում էր զնոսա:

11) Ամենեին չծիծաղեցաւ, և ոչ
թէ մէկին կամ միւսին տխուր դէմք
ցոյց տուաւ, նորա դէմքը պայծառ էր
և ուրախ:

12) Պարապ ժամանակ, մանաւանդ
զիշերով միշտ աղօթում էր արտա-
սուք թափելով:

13) Ամենայն զործողութեանց մէջ
էր համեստ և պարկեշտ, և հայելի ամե-
նայն առաքինութեանց:

14) Համբերում էր վարիսեցիներու
և կարգացողներու անարգանքներին,

որ կոչում էին զՆա ուսող, արբեցող,
դիւահար, բարեկամ մեղաւորներու և
մաքսաւորներու:

15) Գրաւ այնպիսի օրէնքներ, որք
յաւիտեան համեմատ են ժամանակի
հանգամանքներին, և մարդոյ բարոյա-
կան և կրօնական կեանքին:

16) Ատում էր աշխարհի փառքը,
վայելչութիւնը և մեծութիւնը, և
ամենեցուն այն էր քարոզում, մանա-
ւանդ իւր աշակերտաց:

17) Սիրում էր Հրէից ազգը և Ն-
րուսադէմ քաղաքը, և լաց էր լինում
նորա վրայ, տեսներով նորա ներկայ և
ապագայ թշուառութիւնքը, որոց ներ-
քոյ ընկել էր:

ԳԼՍ ԺԲ.

Հ. Ի՞նչ հրաշքներ արաւ Քրիստոս:

Պ. Ջուրը զինի փոխեց, կոյրերը լուսա-
ւորեց, խլերուն լսել տուաւ, համբնե-

բուն խօսիչ, կաղերուն զնալ, հիւանդ-
ները և անդամալոյծները առողջացրեց,
մեռելներուն յարուծիւն տուաւ, դի-
ւահարները բժշկեց, սակաւ հացով
հազարաւոր մարդիկ կերակրեց, ծովի
վերայ զնաց, ինչպէս ցամաքի վերայ,
հողմերուն սաստեց և ծովի ալեքները
դադարեցրեց:

ԴԱՍ ԺԳ.

ՄԱՏՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

- Հ. Ո՛վ էր Վրիստոսի մատնողն:
Պ. Յուդայ Խակարիովտացի, որ Վրիստո-
սի տասներկու առաքեալներէն մէկն էր:
Հ. Ո՛րքան արծաթ առաւ:
Պ. Նրեսուն:
Հ. Յետոյ ի՞նչ արաւ Յուդա:
Պ. Վեր առաւ իւր հետ Հրէից ամբոխը
և Հռոմէական զինուորներ զէնքերով,
և եկաւ այն պարտէզը, ուր աղօթում
էր Յիսուս, և բռնեցին զՆա:

- Պ. Յուդա ի՞նչ նշան էր տուել Հրէից:
Պ. Համբոյր, թէ ում ևս համբուրեմ,
զնա բռնեցէք:
Հ. Օղջանց նա իւր մեղքը:
Պ. Այո՛, տարաւ արծաթը, և դարձրեց
քահանայապետներուն և ծերերուն ու
մեղայ գոչեց. բայց նոքա չստացան փո-
ղը, և նա յուսահատած զնաց ու
խեղդուեցաւ:

ԴԱՍ ԺԳ.

ՁԱՐՁԱՐԱՆԷ ՆԻ ՄԱՀ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

- Հ. Ո՛ւր տարան Հրէայք զՅիսուս:
Պ. Մենա և Կայիափայ քահանայապետ-
ներու մօտ:
Հ. Ի՞նչ անցք անցուցին Յիսուսի հետ:
Պ. Ողջ զիշերը պահեցին ու շատ չար-
չարեցին, երեսին թքելով, ապտակե-
լով, ծիծաղելով և ծաղր առնելով:
Հ. Առաւօտուն ո՛ւր տարան:

Պ. Պիղատոս Պոնտացու մօտ, որ Հռոմացիներէն կարգած էր Հրէաստանի դատաւոր:

Հ. Պիղատոս ի՞նչ արաւ:

Պ. Նա տեսնելով Վորա անմեղութիւնը՝ շատ աշխատեց ազատել, բայց հնար չեղաւ. վասնորոյ առաւ ջուր և լուաց ձեռները ասելով՝ "Նս անպարտ եմ այդ արդարի արիւնէն":

Հ. Հրէայք ի՞նչ պատասխանեցին:

Պ. Վորա արիւնը մեր վերայ և մեր որդւոց վերայ:

Հ. Ի՞նչ վճռեց Պիղատոս:

Պ. Վերիստոս զլին զրաւ փուշ պսակ, և վճռեց խաչել զնա, ուստի և մատնեց Հրէից ձեռքը:

Հ. Ո՞ր խաչեցին զՅիսուս:

Պ. Պողոթայ լեռան վերայ, Նրուսաղեմի մօտ:

Հ. Նրա հետ ուրիշներ էլ խաչեցին:

Պ. Այո, երկու աւազակներ. բայց աջակողմեանը զղջալով իւր մեղքը, ար-

քայութեան արժանացաւ:

Հ. Խաչի վերայ ի՞նչ էր գրած:

Պ. Պիղատոս մէկ տախտակի վերայ գրեց այս բանը, "Յիսուս Նազովքեցի Թագաւոր Հրէից". և մեկնել տուաւ խաչի զլին:

Հ. Ի՞նչ խմբերն խաչի վերայ:

Պ. Յիսուս ջուր ուզեց, բայց նորա փոխանակ տուին քացախ խառնած լեղու հետ:

Հ. Յիսուս ի՞նչպէս աւանդեց մարդկային հոգին:

Պ. Աղաղակեց բարձր ձայնով զէպի Հայրն Աստուած՝ "Հայր, Վա ձեռքդ եմ աւանդում իմ հոգիս":

Հ. Ի՞նչ է նշանակում բարձրաձայն աղաղակելը:

Պ. Այն, թէ իշխանաբար է մեռնում, և ինքն է իշխան մահու, և ոչ թէ մահը նորան:

Հ. Վանի՞ նշաններ եղան խաչելութեան ժամանակ:

- Պ. Վեց. 1) արեգակն խաւարեցաւ. յետոյ երբոր հողին աւանդեց, 2) երկիրը շարժեցաւ. 3) քարերը պատառեցան. 4) զերեզմանները բացուեցան և սրբոց մարմինները յարութիւն առան. 5) տաճարի վարդապետը պատառեցաւ. 6) կողքից բղնեց արիւն և ջուր:

Ն. Խնչ էին նշանակում այդ հրաշքները:

Պ. Թէ խաղաածն Վրիստոս ոչ միայն մարդ էր, այլ և Աստուած էր, որ չարչարեցաւ և մեռաւ միայն մարմնով, և կենդանի էր Աստուածութեամբ, որ անբաժան էր նորա մարդկային բնութենէն:

Ն. Վրիստոսի կողքէն բղնած արիւն ու ջուրը ի՞նչ նշանակութիւն ունէին:

Պ. Ջուրը օրինակ էր աւազանի մկրտութեան, իսկ արիւնը՝ հաղորդութեան խորհրդին:

Ն. Բանական հողին ո՞ր գնաց:

Պ. Բանական հողին անբաժանելի Աստ-

ուածութեամբ իջաւ դժոխքը, և ազատեց նահապետաց, մարգարէից և արդարոց հոգիքը, որք սպասում էին նորա այնտեղ գնալուն:

ԴԵՍ ԺԵ.

ԹԱՂՈՒՄՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ:

Ն. Ո՞ր օր թաղեցին զՅիսուս:

Պ. Ուրբաթ օրը, երեկոյեան ժամին, որ է մահուան օրը:

Ն. Ո՞ք իջուցին նորա մարմինը խաչէն:

Պ. Յովսէփ Երեմաթացին և Նիկողիմոս՝ շրէից իշխաններն, որք ծածուկ աշակերաններն էին Յիսուսի:

Ն. Ո՞ւր թաղեցին:

Պ. Գողգոթայի մօտիկ մէկ պարտիզում, որի մէջ կար քարէն փորած գերեզման:

Ն. Թաղելուց յետոյ ի՞նչ պատահեցաւ:

Պ. Հրէայք խնդրեցին Պիղատոսէն զօրականներ զերեզմանին զգուշանալու համար, և զերեզմանի քարէ խուփն էլ կնքեցին:

Հ. Ընչո՞ւ կնքեցին:

Պ. Յիշելով Վրիստոսի բանը, թէ երեք օրէն յետոյ յարութիւն պիտի առնում, կարծեցին թէ աշակերտները կգողանան մարմինը, և կասեն թէ յարեալ:

ԻՆՍ Ժ.Ղ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

Հ. Ե՞րբ յարեալ Վրիստոս:

Պ. Երբորդ օրը մահէն յետոյ, այսինքն՝ շաբաթ երեկոյին դէպ ի կիւրակէ:

Հ. Ի՞նչ պատահեցաւ յարութեան ժամանակ:

Պ. Հրեշտակ Աստուծոյ իջանելով երկրնքէն լուսաւոր տեսիլքով, զլորեց զե-

րեզմանի քարը, և նստաւ նորա վերայ:

Հ. Պերեզմանի պահապաններուն ի՞նչ պատահեցաւ:

Պ. Ահ ու դողը բռնեց զնոսա, և ընկան երեսի վերայ զեանին, ինչպէս մեռեալ:

Հ. Վրիստոսի յարութեան համբաւը տարածուեցաւ:

Պ. Այո, որովհետեւ պահապաններէն մի քանիսը գնացին, պատմեցին քահանայապետներուն ամենայն անցքը:

Հ. Ի՞նչ կարգադրութիւն արին քահանայապետներն:

Պ. Խորհուրդ արին ժողովրդեան ծերերու հետ, շատ փող տուին պահապաններուն, և խրատեցին ասեւ, թէ մեր քնած ժամանակ աշակերտներն եկան ու գողացան Յիսուսի մարմինը:

Հ. Ո՞չք տեսան զՅիսուս յարութենէն յետոյ:

Պ. Մարիամ Մագդաղենացին և միւս իւղարեր կանայք, աշակերտներն և ուրիշ շատերն, որոց թիւը Պօղոս առա-

քեալ զնում է աւելի քան զՀինգ հա-
րիւր:

ԴԱՍ ԺԵ.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ:

Հ. Ե՞րբ համբարձաւ Քրիստոս:

Պ. Քառասուն օրուայ յարութենէն յե-
տոյ:

Հ. Ո՞ր տեղէն համբարձաւ:

Պ. Ձիթենեաց լեռան գլխէն, որ մօտ էր
Երուսաղէմին և Բեթանիային:

Հ. Ո՞չք կային նորա մօտ:

Պ. Իւր աշակերտները և միւս հաւատա-
ցեալք:

Հ. Ի՞նչ խոստացաւ Յիսուս աշակերտաց:

Պ. Խոստացաւ ուղարկել զՀօգին Սուրբ,
որ մխիթարէ և զօրացնէ զնոսա:

Հ. Ի՞նչպէս եղաւ Համբարձումն:

Պ. Յիսուս տարաւ աշակերտները Ձիթե-
նեաց լեռան գլուխը, և բարձրացնելով

ձեռները օրհնեց զնոսա, տալով զանա-
զան պատուէրներ, և ինքն աղամային
մարմնով համբարձաւ զէպ 'ի երկին-
քը, իսկ աշակերտները և հաւատացե-
լոց բազմութիւնը պէլացած վերեւ էին
նայում, բայց Յիսուս զնալով ամպե-
րի մջ, այլ ևս չտեսնուեցաւ. վասն-
որոյ ամենեքեան յետ դարձան յԱրու-
սաղէմ, և սպասում էին նորա խոստ-
մունքի կատարելուն:

Հ. Այժմ ո՞ր է Յիսուս Քրիստոս:

Պ. Իւր համբարձման օրէն նստած է Հօր
Աստուծոյ աջ կողմը, Աստուածային
յաւիտենական փառքի մջ, զոր ունէր
աշխարհի ստեղծելուց առաջ:

ԴԱՍ ԺԲ.

ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ ԳԱԼՈՒՍՏԸ:

Հ. Ե՞րբ կատարեցաւ Քրիստոսի խոս-
տումն:

Պ. Նորա համբարձման տաճաներորդ օրը,
որ յարութիւն առնելու օրէն կանէ
յիսուս օր:

Ն. Այդ օրը ի՞նչ օր էր կոչվում շրէից
մէջ:

Պ. Պենտեկոստէ, այսինքն՝ յիսուս օր:

Ն. շրէից մէջ ի՞նչ տօն էր այդ:

Պ. Տասն պատուիրանքներ տալու տօններ,
զոր Աստուած տուաւ Սովսէս մար-
գարէին՝ Աինա լեռան վերայ՝ Նդիպ-
տոսէն դուրս դալուց յիսներորդ օրը:

Ն. Առաքեալքն ի՞նչ տեղ էին սպասում
ճողոցն սրբոյ դալատեանը:

Պ. Այն վերնատան մէջ, ուր Յիսուս
աւագ հինգշարթի երեկոյին լուաց աշա-
կերտաց ոտները, և կատարեց հաղոր-
դութեան խորհուրդը. իսկ յարութե-
նէն յետոյ երեք անգամ երեւեցաւ նո-
ցա այնտեղ:

Ն. Վանի՞ անձինք կային վերնատան մէջ:

Պ. չարիւր քսան:

Ն. Ի՞նչպէս եկաւ սուրբ ճողին:

Պ. Պենտեկոստէի օրը յանկարծ եկաւ
երկնքէն սաստիկ քամու հնչիւն և
լցրեց տունը, որի մէջ նստած էին, և
նոցա երեւեցան կրակի նման լեզուներ,
որք նստեցան իւրաքանչիւրոց վերայ,
և լցուեցան ճողով Սրբով, ու ըս-
կան խօսիլ զանազան լեզուներով:

Ն. Այդ դրբոցի ձայնը լսող եղան:

Պ. Այո, Նբուսաղէմի մէջ մեծ բազմու-
թիւն ժողոված լինելով Պենտեկոս-
տէի տօնին, մինչև անգամ և օտար
ազգերէն, լսեցին այն դրբոցը, և ամե-
նքեան վագեցին դէպ ՚ի վերնատուն,
տեսնել թէ այս ի՞նչ է. և լսելով նո-
ցա խօսակցութիւնը՝ զարմանում էին:

Ն. Այդ ժամանակ ի՞նչ արին Առա-
քեալք:

Պ. Պետրոս կանգնեցաւ ոտին տասնումէկ
Առաքելոց հետ, սկսաւ խօսիլ Վրիս-
տոսի Աստուածութեան վերայ, և ե-
րեք հազար անձինք այն օրը հաւա-
տացին զՎրիստոս Աստուած, և այս-

պէս սկսաւ տարածուիլ Վրիստո-
նէութիւնը:

ԴԵՍ ԺԹ.

ԵԿԵՂԵՑԻ ԲՐԻՍՏՈՍԻ:

- ձ. Օջնէ է Եկեղեցին:
- Պ. Եկեղեցին է բառ Յունական, և նշա-
նակէ Վրիստոսի հաւատացելոց ժողով
կամ ընկերութիւն:
- ձ. Ո՛վ է զլուս Եկեղեցւոյ:
- Պ. Յիսուս Վրիստոս, որի հետ անբաժան
է մինչև աշխարհի վերջը:
- ձ. Հաւատացեալքն ի՞նչ են կոչուում:
- Պ. Մարմն կամ անդամներ Վրիստոսի.
նոյնպէս հօօ:
- ձ. Եկեղեցին քանի՞ նշան կամ յատկու-
թիւն ունի:
- Պ. Չորս, մի, սուրբ, ընդհանրական և
առաքելական:
- ձ. Ընչո՞ւ եմք ասում Մի:

- Պ. Որովհետև ամենայն քրիստոնեայք ու-
նին մէկ հաւատ ՚ի Յիսուս Վրիստոս,
մէկ յոյս փրկութեան, մէկ սիրոյ շաղ-
կապ, և մէկ զլուս՝ որ է Վրիստոս:
- ձ. Ի՞նչ պատճառաւ եմք կոչում Սուրբ:
- Պ. Վասն զի Նորա զլուսն սուրբ է, և
Իւր արիւնը թափելով սրբեց Եկեղե-
ցին ամենայն մեղքերէն:
- ձ. Ընդհանրական կամ Աթողիկէ ի՞նչ
ասել է:
- Պ. Այն՝ որ քրիստոնեական հաւատը տա-
րածուած է ընդհանուր աշխարհի ե-
րեսին:
- ձ. Ի՞նչ է նշանակում Առաքելականը:
- Պ. Այն՝ որ Վրիստոսի Եկեղեցին տա-
րածեցին Առաքեալք, և նոցա քարո-
զութեան վերայ է հիմնած:

ԴԱՍ Ի.

ԽՈՐՀԱՌԻՐԴԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ.

Հ. Խորհուրդ ասելով ի՞նչ եմք իմանում:

Պ. Խորհուրդ կ'նշանակէ ծածկած կամ գաղտնի բան, և այս անունը տալիս եմք Ակեղեցւոյ եօթն սրբազան արարողութեանց, որ արտաքուստ երևելի նշաններով կատարելով, ստանում է հաւատացեալը աներևութապէս Աստուծոյ շնորհքը:

Հ. Քանի՞ են խորհուրդք Ակեղեցւոյ:

Պ. Եօթն.

- 1) Մկրտութիւն:
- 2) Դրոշմ:
- 3) Հաղորդութիւն:
- 4) Ապաշխարութիւն:
- 5) Ձեռնադրութիւն:
- 6) Պսակ կամ Ամուսնութիւն:
- 7) Օծումն հիւանդաց:

Հ. Քանի՞ խորհուրդք բնդունելու պարտական է ամենայն մարդ:

Պ. Չորս՝ մկրտութիւն, դրոշմ, հաղորդութիւն և ապաշխարութիւն. իսկ մնացած երեքն՝ ձեռնադրութիւն, պսակ և վերջին օծումն՝ կախած է իւրաքանչիւրի կամքէն:

Հ. Ո՞ր խորհուրդք չեն կրկնուի:

Պ. Մկրտութիւն, դրոշմ և ձեռնադրութիւն:

Հ. Ո՞վ է սահմանադիր խորհուրդների:

Պ. Մեր Տէր Յիսուս Քրիստոս:

ԴԱՍ ԻԵ.

Մ Կ Ր Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ե.

Հ. Չի՞նչ է Մկրտութիւն:

Պ. Մկրտութիւնն նշանակում է լուսցումն, որ լուսնալով երեխայի մարմինը աւազանի ջրի մեջ, ներսն էն սրբում է նորա հոգին ադամային կամ սկզբնական մեղքէն:

- Հ. Երեխայ բառը ի՞նչ կնշանակէ:
 Պ. Չմկրտած, թէ նորածին լինի և թէ
 հասակաւոր:
 Հ. Ի՞նչպէս եմք մկրտում:
 Պ. Վահանայն երեք անգամ աւագանի
 մէջ ընկղմելով զերեխայն յանուն ամե-
 նասուրբ Երրորդութեան, այսպէս է
 ասում միանգամ, "մկրտի Պետրոս
 ծառայս Աստուծոյ յանուն Հօր և
 Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ":
 Հ. Ի՞նչ օգուտ է ստանում մկրտեալն:
 Պ. Սրբուելով սկզբնական մեղքէն՝ լի-
 նում է որդեգիր Հօր Աստուծոյ, ժա-
 ռանգակից Վրիստոսի և տաճար Հոգ-
 ւոյն սրբոյ:
 Հ. Սպիտակ կտաւը ի՞նչ նշանակութիւն
 ունի:
 Պ. Սկզբնական անմեղութեան:
 Հ. Իսկ վառանձ մոմերը:
 Պ. Հաւատոյ լուսի և պայծառութեան:
 Հ. Նարօտն ի՞նչ է նշանակում:
 Պ. Պսակ, այսինքն է յաղթութեան նշան,

- որ յաղթելով անաստուածութեան՝
 մանում է ճշմարիտ Աստուածածանօ-
 թութեան մէջ:
 Հ. Իսկ համբուրելն:
 Պ. Պաշտպանութիւն և միաւորութիւն
 Վրիստոսի հետ:

ԳՒՄ ԻՐ.

Գ Ի Ո Շ Մ.

- Հ. Օ՞րինչ է Գրոշմ:
 Պ. Դրոշմ կնշանակէ կնիք:
 Հ. Ե՞րբ է կատարւում այս խորհուրդը:
 Պ. Մկրտելուց յետոյ:
 Հ. Ի՞նչպէս եմք կատարում:
 Պ. Վահանայն սուրբ Մեռնով օծում
 է մկրտեալի նշանաւոր անդամները, որք
 են՝ ճակատ, ախանջներ, աչքեր, քիթ,
 բերան, ձեռներ, սիրտ, թիկունք և
 ոտներ:
 Հ. Ի՞նչ պարգև է ստանում դրոշմելով:

Պ. Մկրտեալն զորոշմի օծութեամբ ընդունում է Հոգւոյն Սրբոյ պարգեւները, զօրանում է և արիանում է հաւատքի մէջ, և լինում է զինուոր Վրիստոսի:

ԳԼՍ ԻԳ.

Հ Ա Պ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն:

Հ. Ի՞նչ կնշանակէ Հաղորդումն:

Պ. Միութիւն կամ մասնակցութիւն, որ ճաշակելով Վրիստոսի Մարմինը և Երինը, որոց նիւթն է Սրբազործեալ հաց և զինի, միանում ենք Վրիստոսի հետ հոգւով:

Հ. Հացն ի՞նչ տեսակ պիտի լինի:

Պ. Յորենի ալիւր, և անխմոր եփած, այսինքն է բաղարջ:

Հ. Հացն ի՞նչ եմք կոչում հասարակաց բառով:

Պ. Նշխար:

Հ. Պինին ի՞նչպիսի պիտի լինի:

Պ. Ինչ տեսակ որ լինի, թէ կարմիր և թէ սպիտակ, բայց առանց խառնելու նորա մէջ ջուր:

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է հաղորդուիլ:

Պ. Նախապէս խոստովանելով քահանայի առջև մեր գործեալ մեղքերը, և ապաշխարելով:

Հ. Առանց ապաշխարութեան կարելի՞ է հաղորդիլ:

Պ. Ո՛չ երբէք, վասն զի անարժանութեամբ հաղորդւողն կրկին խաչում է զՎրիստոս, և իւր անձը դատապարտում է:

Հ. Ի՞նչ օգուտ կստանայ արժանաւորութեամբ հաղորդւողն:

Պ. Նա կմիանայ Վրիստոսի հետ, և Վրիստոս կրնալի նորա մէջ, և նա Վրիստոսի մէջ:

ԴԱՍ ԻԴ.

Ա Պ Ա Հ Խ Ա Դ Ո Ի Թ Ի Ի Ն.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Ապաշխարութիւն:

Պ. Ապա աշխարել, այսինքն յետոյ լաց-
լիլ:

Հ. Ո՞ր մեղքերն է թողում:

Պ. Այն, զոր գործել եմք մկրտութենէն
յետոյ:

Հ. Ի՞նչպէս է կատարւում այդ խոր-
հուրդը:

Պ. Քրիստոնեայն գնում է քահանայի
մօտ, ծունկ է չորում նորա առջև,
խոստովանում է իւր ամենայն յան-
ցանքները, և յետոյ ապաշխարելով
իւր արածների վերայ՝ ընդունում է
յԱստուծոյ թողութիւն քահանայի
միջնորդութեամբ:

Հ. Իսկ եթէ ուղիղ չխոստովանի:

Պ. Թէպէտ քահանայն տայ թողութիւն,
բայց Աստուած չէ թողնելու:

Հ. Ապաշխարութիւնն քանի՞ բան է պա-
հանջում:

Պ. Երեք, սրտանց պղծութիւն, ուղիղ խոս-
տովանութիւն, և ճշմարիտ ապաշխար-
ութիւն:

ԴԱՍ ԻԵ.

2 Ե Ռ Ն Ա Դ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Չեանապար-
թիւն:

Պ. Նշանակում է ձեռք դնել, որովհետև
այս խորհուրդը կատարւում է աղօթ-
քով և ձեռք դնելով նորրնծայի գլը-
խին:

Հ. Ի՞նչպէս է կատարւում ձեռնադրու-
թեան գործողութիւնն:

Պ. Նախապէս եպիսկոպոսն քննում է
նորրնծայի ուսումը, վարքն ու բարքը,
յետոյ նորրնծայն ներկայանում է եկե-
ղեցուն, և ժողովուրդն ձայն է տալիս

արժանի է, ապա Ապիսկոպոսն աղօթե-
լով և ձեռք դնելով նորա զխին՝ տա-
լիս է սրբազան աստիճանները:

Ն. Որպիսի անձն պէտք է լինի քահա-
նայացուն:

Պ. Ուսեալ Աստուածաշունչ սուրբ Պիր-
քը, Արօնադիտութիւն, Աստուածա-
բանութիւն, Ակեղեցական պատմու-
թիւն, բարոյականութեամբ առաքինի
և պարկեշտ, և չպիտոյ է ունենալ
մարմնական արատութիւն կամ պա-
կասութիւն:

Ն. Ո՞րք են քահանայ ընտրողները:

Պ. Առաքելական սահմանադրութեամբ և
վաղեմի աւանդութեամբ է եկեղեցա-
կանք և ժողովուրդը Ակեղեցւոյն, յո-
րոյ վերայ ունի ձեռնադրիլ:

Ն. Ակեղեցական աստիճաններն մէկ բա-
ռով ի՞նչ են կոչուում:

Պ. Քահանայապետութիւն:

Ն. Քանի՞ աստիճան ունի Քահանայա-
պետութիւնն:

Պ. Ինն, որք են.

1) Գռնապանութիւն:

2) Գպրութիւն:

3) Երդմնեցուցութիւն:

4) Ջահընկալութիւն:

5) Ախսարկաւազութիւն:

6) Սարկաւազութիւն:

7) Քահանայութիւն:

8) Ապիսկոպոսութիւն:

9) Հայրապետութիւն, որ կոչի և
Աթորիկոսութիւն կամ Պատրիար-
գութիւն:

Ն. Քահանայն քանի՞ խորհուրդ է կա-
տարում:

Պ. Վեց խորհուրդներ՝ բաց ՚ի ձեռնա-
դրութենէն:

Ն. Քահանայն ի՞նչ իշխանութիւն ունի:

Պ. Ասպել և արձակել զմարդն մեղքե-
րէն:

Ն. Քահանայի պարտականութիւնն ի՞նչ
է:

Պ. Հովուել Քրիստոսի ժողովուրդը, մա-

տակարարել սուրբ խորհուրդները, ուսուցանել Աստուածային բանը, և որ մեծն է՝ բարի գործերով օրինակ լինել ժողովրդեան:

Հ. Եպիսկոպոսն ի՞նչ իշխանութիւն ունի:

Պ. Եպիսկոպոսն բաց ՚ի քահանայի պաշտօնը կատարելէն՝ ունի իշխանութիւն աստիճան տալու կղերիկոսաց և քահանայ ձեռնադրելու, փրկչական և սրբոց պատկերներ և խաչ, եկեղեցւոյ հիմքը, եկեղեցի, սեղանը և աւազանը օրհնելու և օծելու:

Հ. Եպիսկոպոսը ո՞վ է ընտրում:

Պ. Այն վիճակի եկեղեցականք և ժողովուրդն, ուր պակաս է Առաջնորդ:

Հ. Վաթողիկոսն ի՞նչ իշխանութիւն ունի:

Պ. Բաց ՚ի քահանայի և եպիսկոպոսի պաշտօններ կատարելէն՝ ունի իշխանութիւն եպիսկոպոս ձեռնադրելու, մեռօն օրհնելու, կանոնական թղթեր գրելու, Առաջնորդներ կարգելու:

Հ. Վաթողիկոսը ո՞վ է ընտրում:

Պ. Բոլոր Հայ ազգը — Եպիսկոպոսունք և ամենայն հոգեւորականք և աշխարհականք:

Հ. Եպիսկոպոսի և քահանայի ո՞ր անդամներն են օծում:

Պ. Ճակատն ու ձեռները:

Հ. Իսկ Վաթողիկոսն:

Պ. Նորա զբխին թափում են մեռոնը, ցուցանելով թէ նա միայն է անհատ և հոգեւոր Վարդապետ:

ԳԼՍ Ի.Չ.

Ա Մ Ո Ի Ս Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Աճառն-իւն:

Պ. Նշանակում է աճառ-ալի, այսինքն, լուծը քաշող, օգնական:

Հ. Ամուսնութեան նպատակն ի՞նչ է:

Պ. Բազմանալ մարդկային ազգի, և հեռի մնալ մոլութենէն:

Հ. Ինչպէս է կատարւում այդ խորհուրդը:

Պ. Փեսայն ու հարսն գնում են յեկեղեցին, և բազմութեան առջև յայտնում են իւրեանց փոխադարձ համաձայնութիւնը սիրելու և օգնելու միմեանց, և յետոյ քահանայն տալիս է հարսի ձեռքը փեսայի ձեռին, և աղօթելով նոցա վերայ՝ օրհնում է նոցա պսակը հրապարակաւ:

ԴԱՍ ԻԿ.

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Օ Ծ Ո Ւ Խ Ն.

Հ. Ջրհէ է Վ Երջն օծում:

Պ. Այն է՝ որ հիւանդները օծում են օրհնեալ իւղով:

Հ. Իջպէս է կատարւում:

Պ. Քահանայն գնում է հիւանդի տուն խաչով և աւետարանով, կարդում է աղօթք և օծում է օրհնեալ իւղով:

Հ. Ի՞նչ է նորա զօրութիւնը:

Պ. Ներելէ մեղքերը թողնում է, և զհա-

ւատով հիւանդը առողջացնում է:

Հ. Կարելի է առանց իւղի կատարել:

Պ. Այո, ինչպէս կատարւում է Հայաստանեայց Նկեղեցին միայն աղօթքով, ունենալով հիմը Վրիստոսի խօսքը՝ ,ի վերայ հիւանդաց ձեռս զիցեն և բժշկեսցեն”:

ԴԱՍ ԻԲ.

ՆԲԿՐՈՐԴ ԳԱԼՈՒՍՏ ԲՐԻՍՏՈՍԻ.

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Վրիստոսի երկրորդ գալուստը:

Պ. Այն, որ Վրիստոս պիտի երկրորդ անգամ գայ Աստուածային փառքով ու զօրութեամբ դատել թէ՛ կենդանիքը և թէ՛ մեռեալները:

Հ. Ի՞նչ զանազանութիւն կայ առաջին և երկրորդ գալստեան մէջ:

Պ. Մեծ զանազանութիւն. վառն զի առաջին գալուստն էր մեղաւորները փրկե-

լու, իսկ երկրորդումը՝ դատապարտե-
լու զնոսա:

Հ. Ա՛յր պիտի դայ:

Պ. Ժամանակը մեզ յայտնի չէ, որովհե-
տե՛ս Քրիստոս չյայտնեց. բայց այսչափ
գիտեմք, որ աշխարհի վերջին կլինի:

Հ. Ի՞նչ էր չյայտնելու պատճառը:

Պ. Որ մեք պատրաստ լինիմք և միշտ բա-
րի գործեմք:

ԴԱՍ ԻԹ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՌԵԼՈՑ.

Հ. Ի՞նչ կնշանակէ Յարութիւն մեռե-
լոց:

Պ. Ա՛յն, թէ մեր հոգ դարձած մարմին-
ները կրկին պիտի կենդանանան և միա-
ւորին մեր հողոյ հետ:

Հ. Մեր մարմիններն ո՞րպիտի կլինին յա-
րութեան ժամանակ:

Պ. Ընապական և անմահ:

Հ. Կենդանի մնացածներն ի՞նչ կլինին:

Պ. Նոքա ևս յանկարծ կփոխուին յա-
րուցեալներու նման:

ԴԱՍ Լ.

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆ.

Հ. Վերջին դատաստանը ո՞վ կդատէ:

Պ. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս:

Հ. Մի օրինակ կլինի ամենքի վիճակն:

Պ. Ո՛չ:

Հ. Ի՞նչպէս:

Պ. Գատաւորն կբաժանէ արդարները մե-
ղաւորներէն, և ամենին իրանց գործե-
րին համեմատ կտայ վարձ ու պատիժ,
— կեանք յաւիտենական և տանջանք
յաւիտենական:

Հ. Քի՞նչ է յաւիտենական կեանք:

Պ. Է՛ այն երջանիկ վիճակն, որի մէջ ար-
դարներն կվայելին հանգիստ և ուրա-
խութիւն, զոր ոչ մարդոյ աչք չէ տե-
սել և ոչ ականջն է լսել:

- Հ. Օգինչ է տանջանք յաւիտենական:
 Գ. Եւ այն ամենաթշուառ վիճակ, որի մէջ
 մեղաւորներն զրկուած կլինին Աստու-
 ծոյ տեսութենէն, արդարներու մաս-
 նակցութենէն, և յաւիտեան կտանջ-
 ուին անշէջ կրակով և անբուն որ-
 դունքով:

ԴԱՍ ԼԱ.

ՅՈՅՍ.

- Հ. Օգինչ է Յոյսն:
 Գ. Եւ ակընկալութիւն ստանալու այն ա-
 մենայն բարութիւնքը՝ զորս Աստուած
 խոստացել է տալ մարդուն այն կեան-
 քի մէջ:
 Հ. Ո՞ր է Աստուծոյ խոստումն:
 Գ. Յաւիտենական կեանք — երկնքի ար-
 քայութիւն:
 Հ. Վերստոս տուա՞ւ մեզ այդ յոյսը:
 Գ. Այո՛, քանի որ աշխարհին վերայ եր,

- քարոզելով յաւիտենական երանու-
 թեան վերայ:
 Հ. Վանի՞ են աւետարանական երանու-
 թիւնքն, և որո՞ց խոստացաւ:
 Գ. Ինն, որք են.
 1) Երանի հոգւով աղքատներուն,
 որ նոցա է երկնքի արքայութիւնն:
 2) Երանի սղաւորներուն, զի նոքա
 կմխիթարուին:
 3) Երանի հեղ մարդկանց, զի նոքա
 կժառանգեն երկիրը:
 4) Երանի նոցա, որ քաղցած ու ծա-
 րաւ են արդարութեան համար, զի նո-
 քա պիտի կշտանան:
 5) Երանի ողորմածներուն, զի նոքա
 կզտանեն ողորմութիւն:
 6) Երանի սրտով սուբբերուն, զի
 նոքա զԱստուած կտեսնեն:
 7) Երանի խաղաղներուն, որ Աստու-
 ծոյ որդիք կը կոչուին:
 8) Երանի հալածեալներուն արդա-

բութեան համար, զի նոցա է երկնքի արքայութիւնն:

9) Եւրանի նոցա, երբ որ կնախատուին և կհալածուին, և սուտ կխօսին նոցա վերայ ամենայն չար բան Վրիստոսի համար, թող ուրախանան, վասն զի նոցա վարձն շատ է երկնքում,

(Մատթ. Ե. 2—13):

ԴԱՅ ԼԻ.

ՍԷՐ.

Հ. Օրհնէ է Սէրն:

Պ. Սէրն է հոգւոյ մի այնպիսի զգացումն, որ զարթեցնում է մարդոյ միտքը սիրել զԱստուած, որպէս իւր Արարիչ և Նախախնամող, և իւր ընկերը՝ ինչպէս իւր անձը:

Հ. Ի՞նչ բանի մէջ է կայանում սէրը:

Պ. Աստուծոյ կամքի կատարելու մէջ:

Հ. Օրհնէ են կամք Աստուծոյ:

Պ. Են սուրբ օրհնք՝ Նորա:

Հ. Քանի՞ տեսակ են օրհնքներն:

Պ. Երկու՝ բնական և դրական, կամ անդիր և զրաւոր:

Հ. Օրհնէ է բնական օրհնք:

Պ. Եւ խղճմտանքն, զոր Աստուած սահմանել է մարդոյ մէջ որպէս դատաւոր չարն ու բարին որոշելու:

Հ. Ո՞ր է անդիր օրհնքն:

Պ. Այն, զոր Աստուած տուաւ Նախապետաց մինչև Մովսէս:

Հ. Ո՞ր է զրական կամ զրաւոր օրհնք:

Պ. Այն ամենայն օրհնքներ, զորս տուաւ Աստուած Հրէից ազգին Մովսէս մարգարէի ձեռքով:

Հ. Ո՞ր տուաւ:

Պ. Սինա սարի վերայ, (որ յիսուն օրն էր Եզրիպտոսէն դուրս գալէն), և կոչւում է Հին ուխտի օրհնք:

Հ. Քանի՞ բաժանւում է Հին օրհնքն:

Պ. Երեք, Եկեղեցական, Քաղաքական, Բարոյական:

Հ. Օգնէ է եկեղեցականն:

Պ. Են կանոններ, զոր Աստուած տուաւ
Հրէից եկեղեցւոյ արտաքին սրբագոր-
ծութեանց և արարողութեան համար,
և պիտոյ էր տեւել մինչև Վրիստոսի
մարմնանալը:

Հ. Ո՞ր է Վաղարշականն:

Պ. Են սահմանադրութիւնք Հրէից քա-
ղաքական և դատաստանական գործերի
համար, և վերջացան Երուսաղեմի
քանդուելով:

ԳԼՍ ԼԳ.

ՏԵՍՆ ՊԼՏՈՒԻՐԱՆՔ:

Հ. Ո՞ր է բարոյական օրէնք:

Պ. Տասն պատուիրանքն՝ զբաժնէ Աստու-
ծոյ ձեռով երկու քարէ տախտակների
վրայ:

Հ. Եսն տասն պատուիրանքք:

Պ. 1) Ես եմ Տէր Աստուած քո, բացի

ինչպէս ուրիշ աստուածներ չունենաս:

2) Կուռքեր չշինես, և ոչ երկրպա-
գութիւն տաս և ոչ պաշտես:

3) Վո Աստուծոյ անունը չօխչես
ունայն բաների վերայ:

4) Շարաթ օրը սուրբ պահես, և
ոչինչ աշխարհական գործ չգործես,
այլ նուիրես քո Տէր Աստուծոյն:

5) Պատուիր քո հայր ու մայրը, որ
քեզ բարի ընծի և երկար կեանք ու-
նենաս:

6) Մի սպանաներ:

7) Մի շնար:

8) Մի գողանար:

9) Սուտ վկայութիւն չտաս քո ըն-
կերիդ համար:

10) Չցանկանաս քո ընկերի տանը, և
ոչ նորա բոլոր կայքին:

Հ. Վանի՞ են բաժանվում պատուիրանք-
ները:

Պ. Երկու՝ Աստուածսիրութիւն և ըն-
կերսիրութիւն:

Հ. Աստուածսիրութեան օրէնքը քանի
են:

Պ. Առաջին չորս յօդուածներն:

Հ. Իսկ ընկերսիրութեան:

Պ. Վերջին վեց յօդուածներն:

Հ. Ընկերսիրութիւն ի՞նչ կնշանակէ:

Պ. Սիրել զամենայն մարդ, որ ազգէ և
լինի, ինչպէս սիրում ենք զմեզ, ցան-
կանալ և առնել նոցա բարի, որչափ
մեր կարողութիւնը կտայ, որովհետեւ
մէկ նախաճնողներէն եմք առաջ եկած:

Հ. Ո՞ր է գլուխ պատուիրանն:

Պ. Սէր, վասն զի այն է գլուխ և լրումն
ամենայն օրէնքի:

ԴԱՍ ԼԴ.

ՆՈՐ ՈՒՅՏԻ ՕՐԷՆՔ:

Հ. Քի՞նչ են օրէնք Նոր ուխտի:

Պ. Է Աստուծոյ շնորհական խոստումն,
տուեալ Յիսուսի Վրիստոսի հաւա-

տացեալներուն, որով կփրկուին և յա-
ւիտենական կեանք կժառանգեն:

Հ. Ի՞նչ է պահանջում նոր ուխտի օրէն-
քըն:

Պ. Սիրել զԱստուած բոլոր անձնով, սրբ-
տով և մտքով, և սիրել ընկերը՝ իր-
եւ մեր անձը:

Հ. Ընկերսիրութեան համար Վրիստոս
ի՞նչ է պատուիրում:

Պ. Սիրեցէք ձեր թշնամիքը, բարի արէք
ձեր ատելեաց, և աղօթք արէք նոցա
վերայ՝ որք զձեզ չարչարում են և հա-
լածում են:

Հ. Վրիստոսի վերջին կտակն ի՞նչ էր:

Պ. Վրիստոս մատնութեան զիշերին ա-
սաց Առաքելոց, "նորանով կճանաչեն
զձեզ՝ որ իմ աշակերտներ էք, եթէ
զմիմեանս կսիրէք, որպէս ես սիրեցի
զձեզ. վասնորոյ այս է իմ նոր պատ-
ուիրան, որ դուք զմիմեանս սիրէք:

ԴԼՍ ԼԵ.

ԱԼՕԹ.Բ.

Հ. Օ՛րհնչ է Աղօթք:

Պ. Աղօթքն է մաքրի և սրտի բարձրանալ առ Աստուած:

Հ. Վանի՛կ երպ կլինի աղօթքն:

Պ. Երկու, առանձին և հրապարակաւ:

Հ. Ո՞ր է առանձնականն:

Պ. Է այն, երբ առանձին եմք աղօթում մեր սրտի և տան մէջ:

Հ. Ո՞ր է հրապարակականն:

Պ. Է այն, երբոր հաւատացեալ ընկերու թիւնն կատարում է եկեղեցում կամ արտաքոյ նորա միաբանական Աստուածապաշտութիւն:

Հ. Ո՞ր է զիսեւոր աղօթքն:

Պ. Տէրունական կոչուածն:

Հ. Ասն:

Պ. Հայր մեր որ յերկինս ես: Սուրբ եղեցի անուն Վրո. եկեցէ արքայութիւն

ԴԼՍ ԼՕ.

Վրո. եղեցին կամք Վրո որպէս յերկինս և յերկրի: Օհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն, այլ փրկեա 'ի չարէ: Օհ քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս:

Հ. Եկեղեցին մանեղիս ի՞նչ պիտի ասեմք:

Պ. Մտից 'ի տուն Վրո՝ և երկիրպազից 'ի տաճար սուրբ Վրո՝ երկիւղել Վրո:

Հ. Իսկ մտած ժամանակ:

Պ. 'Ի մէջ տաճարիս և առաջի աստուած ընկալ և պայծառացեալ սուրբ նշանացս և սուրբ տեղոցս խոնարհեալ երկիւղել երկիրպազանեմք, զսուրբ և զհրաշալի և զյաղթող զտէրութիւնդ Վրո օրհնեմք և փառաւորեմք, և Վեղ մատուցանեմք զօրհնութիւն և զփառս

Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյդ որբոյ, այժմ
և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ԴԱՍ 11.

ԱՂՕԹՔ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ.

1. Եւք առաւօտու ողորմութեամբ քով,
ցնծացաք և ուրախ եղաք զամենայն աւու-
րքս կենաց մերոց:

Ուրախ եղաք փոխանակ աւուրցն՝ յորս
խոնարհ արարեր զմեզ, և ամացն՝ յորս տե-
սաք զչարչարանս:

Հայեան Տէր 'ի ծառայս Վո, և 'ի դոր-
ծքս ձեռաց Վոց, և առաջնորդեան որդւոյ
նոցա, եղիցի լոյս Տեառն Աստուծոյ 'ի վե-
րայ մեր:

Չգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արան մեզ
Տէր, և զգործս ձեռաց մերոց յաջողեան
մեզ:

1. Աստուիդ քո Քրիստոս ամենեքեան լու-
սաւորեցաք, և 'ի սուրբ Խաչ Վո Փրկիչ

Հաւատացեալքս ապաւինեցաք: 1. Ուր
մեզ Աստուած Փրկիչ մեր, և արն առ
մեզ զողորմութիւն Վո մարդասէր:

ԴԱՍ 12.

ԱՂՕԹՔ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ.

Տէր Աստուած մեր Դու պահեան զմեզ
խաղաղութեամբ 'ի զիշերիս յայսմիկ և յա-
մենայն ժամանակի: Ընդ սուրբ երկիւղ
քո բեւեռեալ պահեան զմիտս և զխորհուր-
դքս մեր: Որպէս զի յամենայն ժամ Վե
պահպանեալ լիցուք յորոգայթից թշնամ-
ւոյն: Եւ Վեղ Հանցուք զորհնութիւն
և զփառս Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյդ սրբոյ,
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ԴԱՍ 13.

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ՅԵՍՈՒՍ.

Խաչ քո եղիցի մեզ ապաւեն Տէր Յի-
սուս, յորժամ երեխա փառօք Հօր ընդ

ամիս լուսաւորս, յայնժամ մեք մի' ամա-
 չեսցուք յուսացեալքս 'ի Վեղ, այլ զօ-
 րութեամբ Վով մեծաւ բերկրեսցուք ընդ
 աջմէ Վուամէ, որպէս որդիս լուսոյ և որդիս
 տունջեան:

ԴԱՍ Խ.

ԱՂՕԹԻ ԱՌՍՈՒՐԻ ԿՈՅՍԵ, ՕԲՇ.

Անկանիմք առաջի Վո սուրբ Աստուա-
 ծածին, և աղաչեմք զանարատ զկոյսդ՝ բա-
 րեխօսեան վասն անձանց մերոց. և աղա-
 չեան զմիածին Որդիդ՝ փրկել զմեզ 'ի փոր-
 ձութենէ և յամենայն վտանգից մերոց:

3345

3345

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0030259

3345

3242

